

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ
МІСЬКОЇ РАДИ**

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР

*Організація роботи шкільної
бібліотеки*

**Івано-Франківськ
2008**

ББК 78.3

Відповідальна за випуск	С. Чехольська , директор інформаційно-методичного центру управління освіти і науки
Над випуском працювали	У. Чупрунова , методист інформаційно-методичного центру Творча група: В. Єрмакова , голова творчої групи; П. Гнатюк , завідувач бібліотеки ЗШЛ № 23; Л. Рихлівська , завідувач бібліотеки ЗШ № 18; О. Приймачук , бібліотекар ЗШ №18 Г. Стрільчук , завідувач бібліотеки ПМЛ М. Дуда , завідувач бібліотеки ЗШ №21, учитель української мови і літератури
Коректор	
Комп'ютерний набір	У. Чупрунова , методист інформаційно-методичного центру
Комп'ютерна верстка	Р. Бадулін , завідувач комп'ютерним центром Ю. Куничак , технік по обслуговуванню комп'ютерної техніки

Затверджено до друку радою інформаційно-методичного центру від 03.10.2008р. Протокол № 3.

Зміст

- 1. Вступ**
- 2. Зміст роботи шкільного бібліотекаря**
- 3. Управління, структура та штати**
- 4. Технологія роботи шкільної бібліотеки Організації бібліотечного фонду**
- 5. Облік документів**
- 6. Індивідуальний облік документів.**
- 7. Нові форми та методи роботи шкільного бібліотекаря**
- 8. Планування роботи**
- 9. Алфавітний каталог**
- 10. Бібліографічний опис документів**
- 11. ББК**
- 12. Література**

Вступ

У Положенні про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 14.05.1999р. № 139 в розділі „Загальні положення” підкреслено, що шкільна бібліотека здійснює бібліотечно-інформаційне, культурно-просвітницьке забезпечення навчально-виховного процесу як в урочний, так і в позаурочний час. Бібліотечний фонд повинен відповідати змісту навчання, його інформаційним і виховним функціям. Виходячи з цього, шкільні бібліотекарі у своїй роботі використовують різноманітні форми та методи бібліотечно-інформаційної діяльності:

- формують універсальний бібліотечний фонд із урахуванням завдань школи, етнографічних, культурних та інших особливостей, запитів та інтересів користувачів;

- допомагають користувачам бібліотеки виробляти навички самостійно здобувати знання, що передбачає професійне формування в учнів умінь та навичок працювати з книгою;

- прищеплюють навички систематичного читання та засвоєння програмового матеріалу і виробляють потребу у підвищенні загальноосвітнього рівня;

- навчають учнів орієнтуватися у потоці інформаційної продукції.

Інформаційна робота у бібліотеці проводиться за двома напрямками:

1. Інформування педагогічного колективу.
2. Інформування учнів-читачів.

Щоб навчально-виховний процес був ефективним та професійним, учитель повинен знати про вітчизняний і зарубіжний педагогічні досвіди. Із цією метою бібліотекарі систематично готують інформаційні бюлетені: „На допомогу вчителям”, „На допомогу класним керівникам”, а

також виступають з оглядами літератури на педагогічних нарадах, здійснюють інформаційне забезпечення роботи методичних об'єднань школи, використовуючи систематичний каталог газетно-журнальних статей, довідковий апарат, тематичні папки.

Робота, яка проводиться з учнями у бібліотеці, спрямована на засвоєння і поглиблення знань з основ наук, одержаних на уроках. Для цього використовуються індивідуальні, групові та масові форми роботи. Важливим аспектом роботи шкільного бібліотекаря є залучення учнів до інформаційного забезпечення навчального процесу. Учні разом із бібліотекарями беруть участь у відборі матеріалу для інформування, виступають з оглядами періодики, проводять дні та тижні інформації.

Зміст роботи шкільного бібліотекаря

Згідно зі статтею 6 Закону України „Про бібліотеки і бібліотечну справу” від 27 січня 1995 р. № 32/95-ВР бібліотеки навчальних закладів віднесено за призначенням до спеціальних бібліотек, а самі бібліотекарі, відповідно до Положення статті 20 Основ законодавства України про культуру від 14 лютого 1992 р. № 2117-ХІІ, належать до працівників культури.

Відповідно до статті 19 Закону України „Про загальну середню освіту” від 13 травня 1999 р. №651-ХІV, пункту 40 Положення про загальноосвітній заклад, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 964, пункту № 3.1 Примірного статуту загальноосвітнього навчального закладу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2002 р. № 284, бібліотекарі загальноосвітніх навчальних закладів є учасниками навчально-виховного процесу.

Відповідно до пункту 1.1 Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 14 травня 1999 р. № 139, бібліотека навчального закладу є його обов’язковим структурним підрозділом, який здійснює бібліотечно-інформаційне, культурно-просвітницьке забезпечення навчально-виховного процесу як в урочний, так і в позаурочний час.

Бібліотекар:

- формує універсальний, з урахуванням профілю, бібліотечний фонд, який відповідає змісту навчання у закладі, його інформаційним і виховним функціям, запитам та інтересам користувачів, забезпечує його належне розміщення і зберігання. В нього включаються довідково-енциклопедичні, інформаційні видання з питань методики навчання,

психології, підручники, навчальні посібники і дидактичні матеріали, художня література, періодичні видання, компакт-диски, картографічні матеріали тощо;

- здійснює організацію, раціональне розміщення та облік основних і додаткових бібліотечних фондів, їх зберігання та рестрацію;
- систематично аналізує використання бібліотечного фонду, веде роботу з його популяризації;
- обслуговує читачів у режимі роботи абонементу та читальної зали;
- формує і веде довідково-бібліографічний апарат, використовуючи традиційні і сучасні електронні носії інформації з метою багатоаспектного розкриття бібліотечного фонду;
- бере участь у створенні і використанні галузевих баз даних;
- вивчає інформаційні потреби вчителів, учнів, батьків, здійснює диференційоване обслуговування читачів, використовуючи різні традиційні та інноваційні методи індивідуальної, групової та масової роботи;
- засобами бібліотечної роботи популяризує книгу і розвиває читацький інтерес у школярів;
- складає і готує списки літератури на допомогу вчителям, класним керівникам у проведенні навчально-виховної роботи, виконує довідкову та інформаційну роботу шляхом масового, групового та індивідуального інформування;
- веде роботу з популяризації бібліотечно-бібліографічних знань серед учнів за допомогою проведення бесід, організацій книжкових виставок, оглядів, лекцій, бібліотечних уроків, надання індивідуальних і групових консультацій тощо;

- спільно з учителями та громадськими організаціями проводить читацькі конференції, літературно-музичні вечори, диспути, ігри та інші масові заходи;
- організовує та бере участь у науково-пошуковій та краєзнавчій роботі, що пов'язана з книгою, навчальним підручником та іншою формою інформації;
- у межах своєї діяльності бере участь у навчально-виховному процесі, в організації загальних, групових, масових заходів, виставок та оглядів, передбачених планом роботи;
- координує і кооперує свою діяльність із бібліотекарями інших навчальних закладів, міських бібліотек щодо розвитку у дітей читацьких інтересів, любові до книги;
- реалізує можливості взаємовикористання бібліотечних фондів за допомогою внутрішнього книжкового обміну;
- вивчає і впроваджує у практику кращий досвід бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів.

Управління, структура та штати

1. Відкриття бібліотеки здійснюється за наявності відповідної матеріально-технічної, науково-методичної баз, початкового книжкового фонду (навчального), книгосховища, абонементів, читальної зали, забезпечених необхідним бібліотечним обладнанням, бібліотечною технікою, комп'ютерами, охоронними та протипожежними засобами.

2. Забороняється використовувати приміщення бібліотеки для робіт, не передбачених завданнями бібліотеки.

3. Загальне керівництво, створення необхідних умов для здійснення якісної та ефективної роботи, контроль за

діяльністю бібліотеки, приймання на роботу бібліотечних працівників здійснює директор навчального закладу. Бібліотека навчального закладу не являється юридичною особою. Вона може мати штамп, який містить у собі назву навчального закладу.

4. Відповідальність за організацію роботи бібліотеки несе безпосередньо завідувач бібліотеки, який підпорядковується директору навчального закладу.

5. Бібліотекар є членом педагогічного колективу і входить до складу педагогічної ради закладу. Бібліотечний працівник повинен мати спеціальну бібліотечну або педагогічну освіту. Коло посадових обов'язків працівника визначається на підставі посадових інструкцій.

6. Бібліотечні працівники підлягають атестації згідно з чинним законодавством. (Положення про проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів галузі культури, затвердженого наказом Міністерства культури і туризму України від 16 липня 2007 р. № 44).

7. Виконання робіт бібліотечним працівником , не передбачених даним Положенням, оплачується додатково, компенсується додатковими вихідними.

8. За домовленістю з директором і за наявності необхідної освіти, відповідно до чинного законодавства, бібліотечний працівник має право на педагогічне навантаження у школі: викладання окремих предметів, ведення гуртків і факультативів.

9. Режим роботи бібліотеки встановлюється директором навчального закладу відповідно до внутрішнього трудового розпорядку з урахуванням змінності навчання. Один раз на місяць у бібліотеці встановлюється санітарний день.

10. Щоденно дві години робочого дня виділяються на виконання внутрішньої бібліотечної роботи.

11. Бібліотечний працівник забезпечує облік, зберігання і використання всіх одиниць фонду згідно з відповідними інструктивними матеріалами Міністерства освіти України і Міністерства культури та мистецтв України, несе відповідальність за зберігання фонду згідно з чинним законодавством.

12. Бібліотека працює згідно з планом роботи, затвердженим директором навчального закладу, який є складовою частиною навчально-виховної роботи закладу. Річний звіт бібліотеки є складовою частиною річного звіту закладу.

13. Придбання літератури та інші витрати на утримання бібліотеки передбачаються за рахунок коштів закладу відповідно до встановлених нормативів. Використовуються і цільові вклади (дотації місцевих органів, спонсорів, громадських організацій), надходження за додатково виконани бібліотекою роботи (послуги).

14. Методично-інформаційне керівництво бібліотекою, підвищення кваліфікації її працівників забезпечують органи державної виконавчої влади, що опікуються установами освіти, регіональні методичні центри, обласні Інститути післядипломної освіти, Центральна освітянська бібліотека Інституту змісту і методів навчання Міністерства освіти України. Методичну допомогу бібліотекарям надають Державна бібліотека України для юнацтва, районні, міські, обласні бібліотеки для дітей та юнацтва системи Міністерства культури і мистецтв України, спеціалізовані бібліотеки інших систем і відомств.

15. При бібліотеках працює читацький актив із числа учнів, учителів і батьків, який допомагає працівникам бібліотеки у виконанні бібліотечної роботи.

16. Для вирішення актуальних питань діяльності бібліотеки на правах дорадчого органу може бути створена бібліотечна рада, до складу якої входять працівники

бібліотеки, представники педагогічного колективу, бібліотек району, громадськості, а також батьки та учні.

Умови праці

Формування штатів бібліотек навчальних закладів здійснюється з урахуванням Методичних рекомендацій з питань порядку формування штатів загальноосвітніх навчальних закладів, розроблених Міністерством освіти і науки України (листи МОН від 19 червня 2001 р. №1/9-234 та від 10 серпня 2001 р. № 1/9 -282).

Штатні посади працівників бібліотек навчальних закладів вводяться лише за умови наявності в закладі певної кількості класів:

8-13 класів – вводиться 0,5 посади бібліотекаря;

14-29 класів – запроваджується посада завідувача бібліотеки;

30-37 класів – 0,5 посади бібліотекаря та посада завідувача бібліотеки;

38 і більше класів – посада бібліотекаря та посада завідувача бібліотеки.

Тривалість робочого часу бібліотекарів становить 40 годин на тиждень (ст. 50 Кодексу законів про працю України). Режим роботи бібліотеки навчального закладу визначається Правилами внутрішнього розпорядку, які розробляються з урахуванням норм Типових правил внутрішнього розпорядку для працівників навчально-виховних закладів України (наказ Міністерства України від 20 грудня 1993 р. № 455) та затверджується трудовим колективом за поданням власника або уповноваженого ним органу і профспілкового комітету.

Посаду бібліотекаря включено до Орієнтовного переліку посад працівників з ненормованим робочим днем системи Міністерства освіти і науки, яким може надаватись додаткова відпустка. Відповідно до цього переліку, затвердженого Міністерством освіти України 11 березня

1998 р. за погодженням з Центральним комітетом профспілки працівників освіти і науки України 6 березня 1998 р. (лист Міністерства освіти України від 11 березня 1998 р. № 1/9-96), бібліотекарям навчальних закладів, крім основної відпустки тривалістю 24 календарних дні, може надаватись додаткова відпустка до 7 календарних днів на умовах, передбачених колективним договором.

Технологія роботи шкільної бібліотеки

Організація бібліотечного фонду

Формування бібліотечного фонду – це технологічний процес, який послідовно включає такі процеси:

моделювання, комплектування фонду; облік та опрацювання документів; розміщення у книгосховищі; зберігання фонду; виключення з фонду документів, які втратили інформаційну цінність.

Робота з формування бібліотечного фонду здійснюється на підставі загальних принципів, спрямованих на створення бібліотечного фонду:

- принцип відповідності фонду читацьким потребам, що передбачає постійний моніторинг потреб користувачів, узгодження з ними якісних і кількісних характеристик фонду;
- принцип повноти, який передбачає наявність у фонді документів, необхідних бібліотеці;
- принцип координації, що визначає кооперацію в роботі з іншими бібліотеками, чітке розміщення фондів різних бібліотек за тематикою, видами документів тощо;
- принцип економічності, що передбачає найбільш ефективне формування з найменшими витратами сил, часу, фінансування;

- принцип оперативності, який дозволяє звести до мінімуму термін введення до бібліотечного фонду нових документів, також розширити канали інформації, завдяки чому прискориться процес циркуляції документів і оновлення фонду;
- принцип систематичності та плановості, який передбачає постійне введення до фонду нових документів.

Якісне формування фонду шкільної бібліотеки істотно впливає на ефективну діяльність бібліотеки і є запорукою високого рівня забезпечення інформаційних потреб користувачів (школярів, учителів, батьків).

Фонд шкільної бібліотеки складається з основного фонду та фонду підручників. Основний фонд ШБ має універсальний характер. Його зміст відповідає змісту навчально-виховного процесу. Він містить документи, необхідні для викладання базових основ наук, спецкурсів, проведення факультативних занять та позакласної роботи, а також для створення оптимальних умов для розумового, морального, емоційного та фізичного розвитку школярів.

В основному фонді ШБ повинні бути художня література для програмового вивчення і самостійного читання; видання класиків і видатних сучасних письменників; література із суспільних наук; література для вчителів із педагогіки та психології, методики викладання; науково-популярна література з питань природознавства, техніки, мистецтва, фізичного виховання та спорту, літературознавства та мовознавства; довідники, енциклопедії, бібліографічні та інформаційні видання, періодичні видання.

Фонд підручників щорічно поповнюється необхідними підручниками, які використовуються п'ять років.

Бібліотечний фонд ШБ може бути як на традиційних носіях (книги, брошури, журнали), так і на нетрадиційних (CD – ROM, дискети тощо).

Облік документів

Облік документів, які надходять до бібліотечного фонду або вибувають із нього, повинен бути повним, своєчасним та оперативним.

Обліку підлягають всі документи, які виготовлені на паперових та інших носіях інформації, які надійшли до бібліотеки (Наказ Міністерства культури і туризму України від 03.04.2007р. № 22).

Облік документів включає такі послідовні процеси: приймання, штемпелювання, реєстрацію, облік, вибуття й перевірку їхньої наявності. У фонді існує два види обліку : сумарний та індивідуальний.

Одиницями обліку є примірник документа, що надходить до фонду або вибуває з нього, та назва (кожне нове або повторне видання одного документа, що відрізняється від решти назвою, вихідними даними або елементами оформлення). Крім того, одиницею обліку документів є річний комплект – сукупність номерів періодичних видань за рік.

Основними одиницями книжкових видань є примірник і назва. Основними одиницями обліку журналів є примірник (том, номер, випуск) і назва видання за всі роки його надходження у фонд, незалежно від змін у назві журналу і повноти комплекту. Багатотомні видання обліковуються як окрема назва. Платівки враховуються як одна назва, незалежно від кількості записаних творів. Комплект платівок, об'єднаних загальною назвою, враховується як одна назва. Загальний обсяг фонду враховується за кількістю дисків.

Індивідуальний облік документів, що надходять як гуманітарна допомога чи в дарунок, здійснюється на загальних засадах у відповідних формах обліку.

Документи, які надходять до бібліотеки, приймаються за супровідними документами (рахунок, акт тощо), крім періодичних видань, отриманих за передплатою (див. Наказ Міністерства культури і туризму України від 03.04.2007р. № 22). У разі виявлення нестачі чи наявності дефективних примірників, складається акт у двох примірниках. Один примірник залишається у бібліотеці, а другий передається до установи, з якої надійшли ці документи. На видання, що надійшли без супровідних документів, складається акт у двох примірниках. Один примірник передається до бухгалтерії, яка бере на баланс бібліотеки вартість цих видань, а другий залишається у бібліотеці. Документи, що надійшли до бібліотеки, обліковуються як індивідуально, так і сумарно. Вибуття документів з фонду оформлюється про виключення і зазначення в „Книзі сумарного обліку бібліотечного фонду” та у всіх формах індивідуального обліку фонду.

Індивідуальний облік документів

Індивідуальний облік документів – це реєстрація кожного примірника видання, яке надходить до бібліотеки. Однією з форм індивідуального обліку є інвентарна книга.

До інвентарної книги записуються лише ті видання, вартість яких приймається на баланс бібліотеки. Кожний примірник, що підлягає індивідуальному обліку, отримує інвентарний номер, який закріплюється за документом на весь період перебування у фонді бібліотеки. Інвентарний номер проставляється на титульній та на 17-й сторінках. Відомості для запису до інвентарної книги отримуються

здебільшого з титульної сторінки. Відомості про документи фіксуються за такими показниками: дата запису, інвентарний номер, відмітка про перевірку фонду, автор і назва, рік видання, вартість, номер акту вибуття. У графі „Примітки” зазначено наявність і вид додатку до основного документа. Інвентарна книга має бути прошнурована, а її сторінки пронумеровані. Наприкінці інвентарної книги слід зробити запис такого зразка: „ У цій інвентарній книзі є _____ пронумерованих і прошнурованих сторінок”, що стверджується підписом і печаткою. Після того, як інвентарна книга буде заповнена повністю, під написом робиться такий запис: „У цій інвентарній книзі записані книги від № _____ до № _____. Проставляється дата і візується підписом директора навчального закладу.

Документи (підручники) враховуються безінвентарним способом. Вони обліковуються у сумарній книзі, заносяться до картотеки підручників у паперовому та електронному варіанті. Для здійснення безінвентарного обліку необхідно заводити облікову картку документа, яка реєструється в книзі облікових карток. Облікова картка складається на кожну назву документа, що вперше надійшов до бібліотеки, і містить такі відомості: прізвище автора, назва, вихідні дані, ціна, дата запису, номер запису в „Книзі сумарного обліку бібліотечного фонду”, кількість примірників, що надійшли, вибули та перебувають на обліку. Облікова картка дає змогу відстежити рух кожного окремого документа, який пройшов безінвентарний облік. Картка містить відомості про всі наступні надходження конкретного видання, незалежно від його ціни.

Нові форми та методи роботи шкільного бібліотекаря

В умовах стрімкого розвитку фундаментальної науки, сучасної техніки, прориву в галузі інформаційних технологій особливого значення набуває підготовка людини до повноцінного життя в умовах інформаційного суспільства. Найбільш пріоритетним напрямком розвитку освіти стає впровадження і використання нових інформаційних технологій, покликаних сприяти активізації та розвитку розумових здібностей дитини, активному і свідомому набуттю знань, умінь і навичок, підвищенню інтересу до навчання, формуванню навичок самоосвіти та культурного спілкування у світовому інформаційному просторі. Лише впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, за оцінками спеціалістів, здатне підвищити ефективність навчання на 30-40 %. З іншого боку, необдумане і методично необґрунтоване використання комп'ютера здатне зашкодити навчальному процесу і призвести до небажаних наслідків. Практика показує: коли пояснення вчителя намагаються замінити інформацією, яку учень бере з екрана дисплея, то вже через 10-15 хвилин роботи якість засвоєння навчального матеріалу різко падає, увага учня розпорошується. Це наводить на думку про потребу обережнішого і виваженого використання комп'ютера на уроках, пошуку оптимального поєднання різних джерел інформації.

У бібліотечній роботі пропонується використовувати нові форми і методи роботи:

- аналітично-діагностична робота бібліотекаря (визначення інтересів учнів у читанні художньої, публіцистичної, історичної, енциклопедичної літератур тощо). У залежності від інтересів,

формуються групи учнів у класі, з якими проводяться різні за тематикою бібліотечні уроки;

- співпраця з педколективом у проведенні масових заходів, бібліотечних уроків, виховних годин (тематичні уроки: „Я – особистість” – співпраця з класними керівниками, батьками, соціальними працівниками; урок-тренінг „Розвиток пізнавальних здібностей” – співпраця з психологом школи; урок духовності „Мое духовне становлення” – співпраця з вчителями християнської етики; урок творчості „У світі улюбленої казки” – співпраця з вчителями образотворчого мистецтва; урок-тренінг „Я за здоровий спосіб життя” – співпраця з вчителями основ здоров’я і фізичного виховання тощо);

Варіативні форми організації різних видів:

1. Ціннісно - орієнтаційна діяльність:
  - а) діалогічні форми роботи на бібліотечних уроках: актуальне інтерв’ю (використання радіолінійки), відкритий мікрофон, капелюшкова дискусія, круглий стіл, промова на захист тощо;
  - б) повчально-напутливі форми: бесіда-настановна (наприклад, бібліотечний актив проводить бесіди по збереженню навчальної книги), хвилинка-застереження, розповідь бібліотекаря або бібліотечного активу біля стенда „Живи, книго!” „Чого не люблять книжки?”;
  - в) інформативно-збагачувані форми: колективне читання, колективний перегляд та обговорення кінофільмів, огляд преси, усний журнал тощо.
2. Пізнавальна діяльність:
  - а) форми розширення кругозору та підвищення загального культурного рівня: бібліотечний урок, вечір запитань і відповідей, година цікавої інформації, година

- самоосвіти, декади інтелектуалів, енциклопедична хвилинка, конкурс юних бібліотекарів;
- б) ігрові форми: аукціон знань, аукціон народної мудрості, брейн-ринг, бліц-турнір, гра-мандрівка, інтелектуальне казино, конкурси знавців-ерудитів (поезії, музики, природи, спорту);
- в) пошукові форми: археологічна експедиція, екскурсія, заочна експедиція, колективна дослідницька діяльність або пошукова діяльність, подорож за літературними картами, подорож за сторінками преси, складання літературних кросвордів (використання співпраці з художнім, краєзнавчим, літературним музеями);
- г) творчі демонстрації: вернісаж картин до літературних творів, вечір художнього слова, естафета національних ігор, захист фантастичного проекту, конкурс на кращого казкаря, байкаря, конкурс читців, презентація творчого задуму, тематичний фотоальбом, фестиваль здорового способу життя, ярмарок творчих ідей тощо;
- д) творча самореалізація: вечір творчих сюрпризів, гра-імпровізація, ералаш художньої творчості, малювання за уявою (намалюй казку, музику, фільм про себе); проба пера (розігрування сценаріїв особистого життя, складаємо вірші).
3. Організаційно-трудова діяльність: традиційні та творчі види робіт у книжковій лікарні.
4. Комунікативно-дозвільна діяльність:
- а) розважальні заходи: веселий марафон, КВК, козацькі забави, лицарські турніри, поетичні вітання, турнір ввічливих, українські вечорниці;
- б) змістовне спілкування: вечір гумору, вечір друзів, вечір поезії, естафета веселої думки, зустріч із цікавою людиною.

5. Адаптивно-розвивальна діяльність:

- а) тренінгові форми: адаптивний практикум, валеологічний тренінг, етична зарядка, ігровий психотренінг, практикум самообслуговування (робота з каталогами), тренінг самозахисту, тренінг самооцінки, тренінг самопрезентації, тренінг самоспостереження;
- б) ігрові форми: валеологічна гра, вистави лялькового, тіньового, настільного театрів (за тематикою календарно-обрядових, родинно-побутових свят українського народу або народів світу), лялькова школа етикету, психологічна гра, сюжетно-рольова гра.

Планування роботи

Відповідно до Положення про бібліотеку загальноосвітньої школи, бібліотекар будує свою діяльність на підставі плану, який є складовою частиною навчально-виховної роботи школи, і звітує перед директором, педагогічною радою школи.

Річний план роботи шкільної бібліотеки має включати завдання, які стоять перед бібліотекою, форми та методи роботи бібліотеки, календарні терміни виконання запланованих заходів.

План роботи шкільної бібліотеки повинен бути мобільним, конкретним, виваженим. Заходи, передбачені в ньому, мають враховувати державну політику в галузі освіти та бібліотечної справи, творчий розвиток навчального процесу, забезпечення базового рівня освіти з усіх загальноосвітніх предметів, а також виховувати в учнів високу громадянську відповідальність та духовність.

Пропонуємо орієнтовний план роботи ЗШЛ № 23

Вступ

Аналіз роботи бібліотеки за 2006-2007 навчальні роки

У 2006-2007 н.рр. робота бібліотеки була спрямована на реалізацію Закону України “Про загальну середню освіту”, Державної національної програми “Освіта” “Україна ХХІ століття”. Бібліотекарі у своїй роботі керувались Законом України “Про бібліотеку і бібліотечну справу”, положенням „Про бібліотеку загального навчального закладу”.

Проводилась робота по комплектуванню книжкового фонду: підручників, художньої літератури, періодичних видань. В основному це відбувалось за рахунок рознарядки міського управління освіти і науки - 187 екземплярів, акції „Подаруй бібліотеці книгу” - 330 екземплярів, заміна загублених книг та підручників - 93 екземпляри, за здану макулатуру - 19 екземплярів.

Всього за звітний рік у бібліотеку поступило 629 книг, 4103 підручників. Управлінням освіти і науки передплачено 23 суспільно-політичних та фахових видання на суму 2 тис. 113 гр. За спонсорські кошти передплачено комплект газет «Шкільний світ» (14 назв).

Працівники бібліотеки продовжували вести роботу по організації та вдосконаленню довідково-бібліографічного апарату:

- поповнились новими надходженнями каталоги і картотеки (2200 карток);
- придбали довідкові видання:
«Україна: Повна енциклопедія», «Економічний тлумачний словник», «Ілюстрований шкільний словник з історії України» Т.1, «Всесвітня історія: Довідник для учнів та абітурієнтів» та ін.

- продовжували редакцію картотеки статей (розділ 74.26 «Методика викладання шкільних предметів»);
- виділялись нові рубрики в картотеці статей та систематичному каталозі згідно вимог навчально-виховного процесу школи;
- продовжувалась робота з навчання учнів, як користуватись ДБА.

Нові надходження вчасно оброблялись і каталогізувались. Популяризувалась книга за допомогою тематичних полиць, бібліографічних оглядів, відкритих переглядів літератури, під час тижнів наук та Всеукраїнського тижня дитячої та юнацької книги, бібліотечних уроків, літературних вечорів.

Списано фізично зношену літературу: 17 книг, 1216 підручників.

Бібліотека обслуговувала 1128 читачів, 108 вчителів. Книговидача - 9550, відвідувань бібліотеки - 10089.

На 1 вересня 2007 року бібліотечний фонд налічує 41526 екземплярів, у тому числі : книг – 20390, підручників – 21136, отримуємо журналів – 14 назв, газет – 28 назв.

Проводилась виховна робота з читачами та пропаганда ББЗ. Традиційно бібліотекарями проводиться свято «Посвята другокласників у читачі». Разом із класним керівником 5-Б класу Дутчак Г.І. провели у рамках Тижня книги свято «Ми з книгою дружимо».

До кожного із свят, що проводились у школі, працівники бібліотеки оформляли книжкові виставки (наприклад, на тематичному вечорі «Я син народу, що вгору йде» в актовій залі була оформлена розгорнута книжково-ілюстративна виставка-портрет (одноіменна).

До педрад і семінарів готувались книжкові виставки, списки рекомендованої літератури.

Працюючи над виконанням важливого соціального замовлення, яке поставлено перед загальноосвітніми

навчальними закладами Національною доктриною розвитку освіти - виховати свідомого громадянина, патріота з високим рівнем культури, умінням жити у громадянському суспільстві, бібліотека на 2007-2008 н.рр. ставить своїм завданням якомога більше надавати допомогу навчально – виховному процесу та методичній роботі (інформаційне забезпечення).

Як і щороку, будемо прививати читачам культуру читання, підвищувати їх бібліографічну грамотність, допомагати класоводам і класним керівникам у проведенні позакласних заходів, у підготовці до уроків позакласного читання, дирекції школи – у підготовці до методичних та педагогічних нарад, семінарів, декадників. Традиційно буде проводитись акція «Живи, книго!».

№	Зміст роботи	Дата	Відповідальні	Примітка
1	Залучити до читання 1100 чоловік, вчителів, інших 100, учні 1000. Домогтися : а) книговидачі 9555 екземплярів: суспільно-політичної літератури -1490, природничої -1220, педагогічної -510, технічної - 200, з питань мистецтва та спорту - 100, з мовознавства та літературознавства -1020, художньої літератури -5015, Відвідування бібліотеки-10100. Провести виховних заходів - 2.	Впродовж навчального року Впродовж навчального року Впродовж навч. року	Бібліотекарі Бібліотекарі Бібліотекарі	
2	Інформаційно-бібліографічна робота а) інформувати дирекцію школи, вчителів та учнів про нові надходження до бібліотеки: 1.Провести 2 дні інформації (про нову літературу). 2.Провести 4 огляди літератури (тематичні) та 4 огляди новинок літератури та	1 раз у півроку 1 раз у квартал Листопад	ГнашокЛВ Бібліотекарі	

	<p>періодичних видань.</p> <p>б) Популяризувати бібліотечно-бібліографічні знання, формувати інформаційну культуру читачів</p> <p>1. Організувати екскурсію до бібліотеки</p> <ul style="list-style-type: none"> - учнів 2-класів - учнів 3-4 класів <p>2. При записі і обслуговуванні читачів знайомити їх із правилами користування бібліотекою, вчити гігієни і культури читання.</p> <p>3. Проводити бібліотечні уроки</p>	<p>Після вивчення теми про книгу і бібліотеку</p> <p>Окремий план</p>	<p>Гнатюк П.В</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі Класні керівники</p>	<p>2 рази на рік у кожному класі</p>
III	<p>Індивідуальна робота</p> <p>1. З метою виявлення читацьких інтересів проводити при обслуговуванні рекомендаційні бесіди з читачами.</p> <p>2. Проводити індивідуальні бесіди про бережливе ставлення до книг, про культуру читання, знайомити з обов'язками читача.</p> <p>3. Проводити бесіди про прочитані книги. При потребі складати плани читання.</p> <p>4. Організувати захист читацьких формулярів.</p> <p>5. Зробити аналіз читання учнів 5-х класів.</p> <p>6. Скласти списки обдарованих дітей і, по можливості, рекомендувати їм потрібну літературу.</p> <p>7. Виявити дітей, які відстають у навчанні, і посприяти залучити їх до читання художньої та науково-популярної літератури.</p>	<p>Постійно</p> <p>Постійно</p> <p>Постійно</p> <p>2 учнів II півріччя</p> <p>1 раз на рік</p> <p>Листопад Листопад</p>	<p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Гнатюк П.В.</p> <p>Бібліотекарі, класні керівники Бібліотекарі</p>	
IV	<p>Наочні форми популяризації літератури</p> <p>Книжкові виставки</p> <p>Організувати тематичні полиці та книжкові виставки до свят і пам'ятних дат.</p>			

<p>- символи держави - гордість нації(до Дня прапора і Дня незалежності України);</p> <p>- до 1-го уроку «Лицар українського духу»(Роман Шухевич);</p> <p>-до 65-ї річниці створення УПА. «УПА – армія безсмертних»;</p>	<p>серпень</p> <p>жовтень</p>	<p>Гнатюк П.В.</p> <p>Бібліотекарі</p>	
<p>- до 80-ї річниці ЗУНР</p> <p>- Дня Української писемності та мови;</p> <p>- до Дня пам'яті голодомору і політичних репресій в Україні,</p> <p>- «Вони захищають наше майбутнє» (До дня Збройних сил України);</p> <p>- до свят осінньо-зимового календарного циклу.</p> <p>- День соборності України;</p> <p>- День рідної мови.</p> <p>- Шевченківські дні.</p> <p>Традиційне свято «Роде наш красний»;</p> <p>- День пам'яті Чорнобильської трагедії;</p> <p>- День матері</p> <p>б) ювілеїв письменників;</p> <p>1. Українські письменники-ювіляри:</p> <p>І-ше півріччя навчального року- Леонід Мосендз, Іван Багряний, Богдан Лепкий, Андрій Малишко, Олень Бердник, Григорій Сковорода, М.Г.Куліш, Гнат Хоткевич;</p> <p>II-півріччя навчального року:</p> <p>В.Сосюра, В.Стус, В.Васильченко, С.Гулак - Артемівський, О.Влизько, Н.Забіла, О.Гончар, В.Земляк, В.Барка</p> <p>2. Зарубіжні письменники - ювіляри: О.Генрі, М.Цветаєва, Д.Свідт, Г.Гейне, Д.Г.Байрон, М.Пришвін, Т.М.Рід.</p> <p>3. Письменники нашого краю:</p> <p>Орися Яхневич - 60 річчя, Петро Осадчук - 70 річчя, Ольга Стрілець - 85 річчя.</p>	<p>листопад</p> <p>листопад</p> <p>грудень</p> <p>січень</p> <p>березень</p> <p>квітень</p> <p>травень</p> <p>вересень</p> <p>січень 2008</p>	<p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Бібліотекарі</p> <p>Гнатюк П.В.</p> <p>Гнатюк П.В.</p>	

V Масові форми популяризації літератури			
	а) Допомогати у підборі літератури до проведення виховних заходів (загально - шкільних та в окремих класах)	Впродовж року	Бібліотекарі
	1 <u>Військово-патріотичне</u> виховання: - поповнювати новими матеріалами відповідну рубрику в картотеці статей;	Впродовж року	Бібліотекарі
	- організувати книжкову виставку до Дня збройних сил України	грудень	Бібліотекарі
	- книжкова виставка «Мова - культура основа» (до міжнародного Дня рідної мови).	лютий	Гнатюк П.В
	- Огляд книжкової виставки «Мова-культури основа».	лютий	Гнатюк П.В
	- поповнити новими матеріалами рубрику «День Перемоги» в картотеці статей, особливо сценаріями.	квітень	Бібліотекарі
	- бесіда, присвячена Дню пам'яток історії та культури: - тематичний огляд літератури:	квітень	Бібліотекарі
	«Історичні діячі України - ювіляри 2007-2008 рр.» - виставка-портрет, присвячена 100 - річчю від дня народження Романа Шухевича («Лицар Українського духу»). - „Пам'ять про скорботний 33-й”	серпень серпень серпень	Бібліотекарі Бібліотекарі
	(список рекомендованої літератури до 75-ї річниці голодомору).	вересень 2008 р.	Бібліотекарі
	2. Морально-правове виховання		
	- «Знай свої права, людино» (тематична полиця).	лютий	Бібліотекарі
	- Список рекомендованої літератури «Що таке ВІЛ і СНІД».	травень	Бібліотекарі
	- Огляд літератури «Курінню, пияцтву, наркотикам - бій».	травень прот. року листопад	Бібліотекарі Бібліотекарі
	3. Національне виховання - Поповнювати новими матеріалами рубрику «Національне виховання» в картотеці статей.		

<p>- Презентація книги А. Листопад</p>			
<p>«Маніфест національної єдності».</p> <p>- Будівничі нової держави: Розвиток почуття національної гідності у дітей (список рекомендованої літератури).</p> <p>4. <u>Естетичне виховання</u>.</p> <p>- «Так ніхто не кохав» (виставка-портрет, присвячена 110-річчю від дня народження В.Сосюри</p> <p>- «Народе мій, до тебе я ще верну» (Презентація книжково-ілюстративної виставки, присвяченої 75-річчю від дня народження Василя Стуса)</p> <p>- Виставка-роздум : «Світ починається з любові».</p> <p>5. <u>Інтелектуальне виховання</u>: - підготувати матеріали до</p>	<p>лютий січень лютий при пров.</p>	<p>Гнатюк П.В., вч. укр. мови Гнатюк П.В. Гнатюк П.В. Вчит. л-ри старших класів Гнатюк П.В. Гнатюк П.В.</p>	
<p>проведення тижнів наук; - виділити у систематичній картотечі статей рубрику «На допомогу інтелектуальному вихованню учнів»; - допомагати класним керівникам у підборі матеріалів до проведення інтелектуальних заходів, КВК, брейн - рингів.</p> <p>6. <u>Родинне виховання</u>: - список літератури на допомогу проведенню позакласних заходів із питань родинного виховання; - книжкова виставка-дискусія «Чи можливі шасливі шлюбні?».</p> <p>7. <u>Екологічне виховання</u>: книжково-ілюстративна виставка: «Чорнобиль: минуле, катастрофа, пам'ятки»: - в ім'я вічної щедрості природи; список рекомендованої літератури на допомогу екологічному вихованню учнів.</p> <p>8. <u>Духовне виховання</u>: - «цілюша криниця духовності»:</p>	<p>тижнів наук грудень</p> <p>Впродовж року</p> <p>березень</p> <p>лютий</p> <p>Квітень</p> <p>Березень</p> <p>квітень</p>	<p>Гнатюк П.В Гнатюк П.В Бібліотекарі Гнатюк П.В. Гнатюк П.В. Гнатюк П.В. Гнатюк П.В.</p>	

Українська релігійна вишивка	квітень	Гнатюк П.В.	
Година цікавих повідомлень - Будуеш храм душі своєї (книжкова виставка).		Гнатюк П.В.	

VI. Робота з педагогічним колективом школи

1. Брати участь у педагогічних радах, семінарах	За планом	Гнатюк П.В.	
2. На запити вчителів робити аналізи читання учнів (усні, письмові).	р-ти школи При потребі	Бібліотекарі	
3. Домагатися, щоб класні керівники знайомились, як читають учні класу (перегляд читацьких формулярів).	1,2 рази на рік	Кл.кер	
4. Знайомити педагогічний колектив із новинками літератури та підручників	В міру надходжень	Бібліотекарі	
5. Виступати у класних колективах з питань формування в учнів потреби в книзі та читанні.	Виходини	Бібліотекарі	
6. Вимагати у вчителів, щоб завчасно повідомляли термін вивчення окремих тем.	За потребою	Бібліотекарі	
7. Разом із педагогічним колективом постійно здійснювати контроль за станом збереження підручників	При потребі При поступленні	Бібліотека, класні керівники	
8. Інформувати оргкомітет огляду-конкурсу «Живи, книго!» про стан збереження підручників.			
9. Допомогати класним керівникам і класоводам у підготовці сценаріїв			
10. Поповнювати новими матеріалами «Куток учителя».	літератури	Бібліотекарі	

VII. Робота з батьками

1	Комплектувати і популяризувати літературу для батьків.	Протягом року	Гнатюк П.В.	
2	Виступити на батьківських зборах з аналізом рівнем читання учнів по класах.	При потребі	Гнатюк П.В.	

3	Провести бесіду з батьками "Як виховати у дітей любов до книги"	1 раз на рік	Класні керівники	
4	Залучати членів батьківського комітету до перевірки стану підручників.	2 рази на рік	Бібліотекарі, Класні керівники	
VIII. Формування, використання, зберігання бібліотечних фондів				
1	Комплектувати фонди бібліотеки відповідно до вимог навчально-виховного процесу.	Протягом року	Бібліотекарі	
2	Відвідувати книжкові магазини з метою виявлення потрібної літератури	1 раз на місяць	Бібліотекарі	
3	Організувати передплату періодичних видань на 2007 р.	жовтень	Бібліотекарі	
4	Проводити обробку одержаної літератури згідно мінімуму бібліотечної техніки.	постійно	Бібліотекарі	
5	Організувати акцію "Подаруй бібліотеці книгу"	Березень 2008	РУС	
6	Провести наукову і технічну обробку книг, прийнятих замість загублених.	червень	Бібліотекарі	
7	Списати відібрану художню літературу	червень	Бібліотекарі	
8	Провести фінансову звірку з бухгалтером управління освіти. Привести у відповідність сумарні книги (худ. л-ри та підручників).	грудень	Гнатюк П.В.	
9	Зібрати у класних керівників акти відповідальності за видані класові підручники.	жовтень	Гнатюк П.В.	
10	Списати застарілі та зношені підручники.	Грудень	Гнатюк П.В.	
11	Поповнювати новими надходженнями реєстраційну картотеку підручників.	В міру надходжень	Гнатюк П.В.	
12	Провести рейди-	Грудень, травень	Активісти	

	перевірки збереження підручників у рамках акції «Живи, книго!»		бібліотеки Педагог-організатор	
13	Привчати учнів до роботи у «Книжковій лікарні»	Впродовж року	Бібліотекарі активісти	
14	Проводити санітарні дні для роботи з фондом.	1 раз на місяць	Бібліотекарі	
IX. Ведення довідково-бібліографічного апарату				
1	Своєчасно поповнювати новими матеріалами алфавітний та систематичний каталоги.	В міру надходжень	Бібліотекарі	
2	Поповнювати новими матеріалами "Систематичну картотеку статей", "Тематичну картотеку художніх творів" та «красназвчу картотеку».	Впродовж року	Гнатюк П.В.	
3	Провести редакцію систематичного каталога	березень	Гнатюк П.В.	
4	Написати 1500 карток для поповнення новинками системи каталогів і карток.	Впродовж року	Бібліотекарі, актив бібліотеки	
5	Консультувати читачів, як користуватись довідково-бібліографічним апаратом.	Постійно	Бібліотекарі	
X Підвищення кваліфікації				
1	Брати участь у секційних засіданнях, семінарах методичного об'єднання шкільних бібліотекарів.	Впродовж року	Бібліотекарі	
2	Опрацьовувати нові матеріали з питань бібліотечної справи та директивні матеріали з питань освіти.	Впродовж	Бібліотекарі	
3	Проводити заняття у школі молодого бібліотекаря	4 рази на рік	Гнатюк П.В.	
4	Вести картотеку "На допомогу бібліотекарю"	Впродовж року	Гнатюк П.В.	
5	Вивчати і впроваджувати передовий досвід роботи	Впродовж року	Гнатюк П.В.	

	бібліотек України та міста.			
1	Організувати санітарний день у бібліотеці.	1 раз в місяць	Бібліотекарі	
2	Провести ремонт бібліотеки	Під час літніх канікул	Бібліотекарі Заступник директора Самоткан А.Я.	

Алфавітний каталог

Алфавітний каталог є обов'язковим для всіх шкільних бібліотек, оскільки виступає основним елементом ДБА (довідково бібліографічний апарат). Завдяки своїй структурі алфавітний каталог має змогу інформувати про авторський склад та наявність фонду, який зберігається в даній бібліотеці.

Функції алфавітного каталогу:

інформаційні - повне відображення наявних видань (передруки, повторні видання тощо);

- бібліографічні довідки (коли і де були видані конкретні книги);
- хто написав передмову або проілюстрував художній твір;
- скільки примірників тієї чи іншої книги у фонді.

освітні – рекламувати твори видатних вітчизняних та зарубіжних письменників, вчених, громадських діячів, а також ознайомлювати з офіційними документами.

Працюючи з алфавітним каталогом, читачі знайомляться з творчістю певних авторів, здобувають інформацію про невідомі їм твори, в яких галузях працювала певна особа, дає уявлення про діяльність вченого, письменника, громадського діяча в цілому.

Алфавітний каталог має тісний зв'язок із систематичним каталогом через

класифікаційні індекси; через авторський знак і інвентарні номери з книжковими полицями; через

інвентарні номери на звороті карток з інвентарними книгами.

АК використовується бібліотекарем при комплектуванні фонду, інвентаризації, обробці нових надходжень, у довідково-бібліографічній та інформаційній роботі (складання оглядів, довідок, списків літератури, бібліографічних покажчиків).

Якість АК, ефективність його використання залежить від оформлення :

- внутрішнього (каталожні розподільники буквені, складові, словесні);
- зовнішнього (етикетки, нумерація, інформаційні тексти на каталожних скриньках);

При оформленні каталожної шафи обов'язково пишеться назва – АЛФАВІТНИЙ КАТАЛОГ. Поряд вивішується плакат з основними правилами користування алфавітним каталогом для читачів бібліотеки.

Бібліографічний опис документів

Подаємо приклади бібліографічного опису документів згідно загальних вимог та правил складання (ГОСТ 7.1-2003, ІДТ) ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Науково-бібліографічний відділ НІБ України.

Один автор

Кудрявцев Л.

Град над Борисфеном : ілюстр. історія вулиць і майданів Києва / Л. Кудрявцев. - [Наук.-попул. вид.]. - К. : Вища шк., 2007. - 295 с. : іл. – (Грані світу).

Два автори

Антоненко І. П.

Каталогізація електронних ресурсів: наук.-метод. посіб. / І. П. Антоненко, О. В. Баркова. - К.: НБУВ, 2007. –115 с.

Три автори

Бойчук Б.

Археологічні зацікавлення Михайла Фіголя/ Б. Бойчук, І. Коваль, І. Миронюк ; ПНУ ім. В. Стефаника. - Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2007. - 108 с.

Під назвою (більше трьох авторів)

Чотири автори

Формування здорового способу життя молоді: [навч.-метод. посіб.] / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, І. В. Нечипорук, П. К. Власов]. – К. : Вища освіта, 2006. – 480 с.

П'ять і більше авторів

Психологія менеджменту / П. К. Власов, І. О. Мушка, М. П. Гвоздєв [та ін.]. – [Вид. 3-є]. – Х. : [б. в.], 2005. – 135 с.

Електронний ресурс

Собор на крові [Електронний ресурс] :
докум. серіал. - К. : [б. в.], 2007. - 3 електрон.
диска (DVD) : зв., відео ; (10 сер. 5 год.) ; в
контейнері.

Карти

Карпати (Верховинський район) [Карти] :
туристські маршрути / Держ. служба геодезії,
картографії та кадастру, Держ. наук.-вироб. п-во
"Картографія". - 1 : 75 000. - К. : Картографія,
2007. - 1 к. в обкл., текст, іл.

Образотворчий матеріал

Україна [Образотворчий матеріал] : [альб.]
/ [авт.-упоряд. : В. Томазов, О. Ясь]. - К. : Мистец.,
2007. - 431 с. : іл.

Ноти

Хімей Р.

Пильнуй, Україно! [Ноти] : зб. патріотичних
пісень із репертуару нар. хору "Просвіта" м.
Коломия / Р. Хімей. - Коломия : Вік, 2007. - 80 с.

Багатотомний документ

Реабілітовані історією. Івано-Франківська область:
у 27 т. / за ред. М. К. Науменка ; Ін-т історії НАН України, Акад. пед. наук України [та ін.]. - Івано-Франківськ : Місто НВ, 2004.

Т. 1. – 982 с.

АНАЛІТИЧНИЙ ОПИС

Опис статті з журналу

Голубенко О. К.

Маркетинг як концепція ринкового управління / О. К. Голубенко // Маркетинг в Україні. - 2000. - № 3. – с. 45-84.

Опис газетної статті

Глуханюк Т.

Соціальна адаптація дітей з особливими потребами / Т.Глуханюк // Освітнянське слово. – 2008. – 30 жов. (29). – с.1

Частина книги

Зеров М.

Поетична діяльність Куліша / М. Зеров // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка: нариси з укр. письменства. – Дрогобич : [б. в.], 2007. – с. 245-291

Бібліотечно - бібліографічна класифікація для шкільних бібліотек

Правильна розстановка фонду в бібліотеці у відповідності до таблиць ББК значно полегшує пошук літератури у бібліотеці, а також допомагає виховувати в учнів культуру читання, що можливо при відкритому доступі до літератури.

Таблиці ББК сприятимуть організації фондів, алфавітного і систематичного каталогів і картотек.

У ББК закріплено певну умовну послідовність рубрик у таблицях і роздільників у каталогах і картотеках. Порядок розташування індексів на одному ступені ділення:

- Індекси загальних типових ділень;
- Індекси територіальних типових ділень;
- Індекси спеціальних типових ділень;
- Індекси із двокрапкою.

Нововведення в робочі таблиці ББК

Нововведення, враховані під час складання робочих таблиць ББК, можна згрупувати таким чином:

1) Включено низку нових ділень у розділи «63 Історія. Історичні науки», «74 Освіта. Педагогічна наука», «77

Дозвілля та відпочинок», «86 Релігія. Містика. Вільнодумство» тощо.

2) Деталізовано низку розділів: «20 Природничі науки в цілому. Природознавство в цілому», «26 Науки про землю», «28 Біологічні науки», «60 Суспільні науки в цілому», «63 Історія. Історичні науки», «74 Освіта. Педагогічна наука» тощо.

3) Змінено методику систематизації низки ділень: усі розділи з типовим визначником «я92», а також «20.1 Людина і довкілля. Екологія людини. Екологія в цілому» тощо.

4) Значно деталізовані спеціальні типові ділення в розділі «63 Історія. Історичні науки» та в ТТД «я7 Навчальні видання».

5) Введено нові індекси для низки ділень, що існували в попередньому виданні «Таблиць...»: «28.7 Біологія людини. Антропология», «74.27 Діти. Дитячий рух та організації», «84я92 Літературна творчість дітей», «85...я92 Художня самодіяльність...», «87.703.7 Моральні проблеми кохання, сім'ї, сексу», «87.774 Культура поведінки. Етикет» тощо.

У процесі впровадження цих нововведень ми рекомендуємо:

- під час систематизації літератури деталізацію ділень визначати наявністю літератури в конкретній бібліотеці;

- законсервувати ділення, для яких у запропонованому виданні таблиць передбачено нові індекси класифікації. Наприклад, законсервувати ділення «74.22 Дитячі громадські організації», а нові надходження збирати в розділі «74.27 Діти. Дитячий рух та організації». Рекласифікацію літератури проводити поетапно, враховуючи читацький попит на неї. У систематичних каталогах і картотеках необхідно зробити перехресні посилання;

- у розділах, де змінено методику систематизації, застосовувати нову методику.

Таблиці загальних та спеціальних типових ділень (СТД) використовувати залежно від наявності літератури та читацького попиту. Наприклад, СТД у розділах «63.3 Історія. Історичні науки», «86.3 Окремі релігії», у таблиці типових ділень «я7 Навчальні видання» тощо.

Важливою умовою правильного застосування таблиць ББК в організації фондів і каталогів бібліотеки є своєчасна підготовка робочих таблиць.

Кожна шкільна бібліотека, зважаючи на обсяг і склад свого фонду, визначає, які індекси використовуватимуться нею під час розстановки фонду, а які — у систематичному каталозі.

Для розстановки фонду потрібна менша деталізація, ніж для каталогів. Наприклад, на полиці достатньо роздільника «24 Хімічні науки», а в каталозі необхідно мати дрібніші ділення: «24.1 Загальна та неорганічна хімія», «24.2 Органічна хімія» тощо.

Прийняті ділення фіксуються в таблицях ББК, де позначаються індекси, що використовуються для розстановки документів на полицях (поличні індекси), та індекси, які використовуються в систематичному каталозі (каталожні індекси). Це робиться за допомогою підкреслювання або позначення літерою, наприклад, «П» — поличний, «К» — каталожний.

Слід мати на увазі, що в тексті таблиць представлено, як приклади, найпоширеніші індекси з типовими діленнями. В усіх інших випадках бібліотекарі повинні самостійно створювати складні індекси, до складу яких входять індекси різних типових ділень. Приклади використання ЗТД широко представлені в розділах «26.8 Географія» та «30 Техніка та технічні науки в цілому».

Під час систематизації слід використовувати всі можливості таблиць для деталізації навіть за невеликої кількості документів. Це потрібно для того, щоб у майбутньому не довелося повторно систематизувати документи у разі необхідності дроблення розділів каталогу у зв'язку зі збільшенням потоку документів або при злитті декількох фондів.

Класифікаційні індекси, які систематизатор комбінує з індексів основних та допоміжних таблиць загальних і спеціальних типових ділень ББК, вносяться до тексту робочих таблиць із відповідним формулюванням. Паралельно складний або складений індекс може бути зафіксований у самому систематичному каталозі. Для цього на роздільнику записується цей індекс та його формулювання. Під час користування електронним каталогом наявність максимально повного індексу на кожну публікацію дасть можливість у деяких випадках провести адекватний пошук тільки за індексами ББК.

2	ПРИРОДНИЧІ НАУКИ (ПРИРОДОЗНАВСТВО)
20	Природничі науки у цілому. Природознавство в цілому
20г	Історія природничих наук у цілому. Життя та діяльність учених
20я92	Цікаве природознавство
20.1	Людина і довкілля. Екологія людини. Екологія в цілому. Взаємодія людини з природним середовищем і середовищем, створеним людиною. Соціальна екологія. Урбоскологія. Сільськогосподарська екологія в цілому. Інженерна (промислова) екологія в цілому. Глобальна екологія, глобальні кризові явища в екології: опустелювання Землі, зникнення багатьох видів рослин і тварин, деградація річок та озер тощо. Екологічні катастрофи (Чорнобильська катастрофа). Ноосфера.
20.18	Рациональне природокористування. Охорона природи. Забруднення та моніторинг довкілля, охорона природи в цілому, рекреаційне використання природи тощо.
20.19	Аномальні явища у довкіллі. Уфологія Неопізнані літаючі об'єкти (НЛО), проблема позаземних цивілізацій, райони з аномальними властивостями та явищами (Бермудський трикутник тощо), полтергейст тощо.
22	ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ
22.1	Математика.
22.1я92	Математична логіка. Теорія множин.
22.13	Цікава математика.
22.14	Теорія чисел. Арифметика. Алгебра Пропорції та прогресії, логарифми. Елементи комбінаторики Біном Ньютона. Багаточлени. Геометрія. Топологія
22.15	Планіметрія. Стереометрія. Тригонометрія
22.15.1.0	Математичний аналіз. Функціональний аналіз
22.16	Диференційне, інтегральне, операційне обчислення, теорія функцій.
22.17	Теорія ймовірності. Математична статистика Дискретний аналіз (дискретна математика) Комбінаторний аналіз, теорія графіків тощо.
22.18	Математична кібернетика Дослідження операцій: теорія корисності та прийняття рішень, теорія ігор, математичне програмування тощо.
22.2	Механіка (наука про рух тіл) Статика, кінематика, динаміка, теорія удару, теорія коливань тощо.
22.3	Фізика Теоретична фізика: математична фізика, теорія відносності, квантова теорія, термодинаміка.
22.3н	Техніка безпеки під час проведення фізичних дослідів
22.3с	Фізичні прилади
22.32	Акустика (наука про звук)
22.33	Електрика та магнетизм
22.34	Оптика (наука про світло)
22.36	Молекулярна фізика. Будова матерії
22.37	Фізика твердого тіла
22.38	Ядерна фізика (фізика атомного ядра та елементарних часток)
22.6	Астрономія (наука про небесні тіла)
22.61	Астрометрія. Час. Літочислення. Календар
22.63	Астрофізика
22.65	Сонячна система. Міжпланетне середовище
22.652	Сонце

22.654	Планети і супутники. Планетна астрономія
22.655	Малі тіла Сонячної системи
22.66	Зірки і міжзоряна дифузна матерія. Зоряна (галактична) астрономія
22.67	Зоряні системи
24	ХІМІЧНІ НАУКИ
24н	Техніка безпеки під час проведення хімічних дослідів
24я92	Цікава хімія
24.1	Загальна і неорганічна хімія
24.2	Органічна хімія
24.5	Фізична хімія. Хімічна фізика
26	НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ (ГЕОДЕЗІЯ, ГЕОФІЗИКА, ГЕОЛОГІЯ І ГЕОГРАФІЯ)
26.1	Геодезія (наука про визначення форми та розмірів Землі та про виміри на місцевості) Картографія (наука про складання та використання карт)
26.2	Геофізика (фізика Землі)
26.21	Фізика надр Землі
26.22	Гідрологія (наука про природні води)
26.23	Метеорологія (наука про атмосферу). Погода та її передбачення
26.3	Геологія (наука про склад, будову та історію земної кори)
26.8	Географія Література, яка охоплює всі або декілька галузей географії. Окремі галузеві географії див. у відповідних підрозділах класифікації. Наприклад: економічна географія див. 65.04; історична географія див. 63.2.
26.8г	Історія географії та географічних відкриттів. Біографії географів та мандрівників Література загального характеру з історії географічних відкриттів у цілому та за окремі періоди. Описи мандрівок та експедицій збираються в підрозділах індексу 26.89. Описи експедицій та мандрівок, пов'язані з географічними відкриттями, збираються під індексом 26.8г за рахунок повторного відображення з відповідних підрозділів 26.89.
26.8л5	Географічні гуртки, товариства, об'єднання
26.8л6	Географічні музеї, виставки
26.8л8	Географічні експедиції, екскурсії
26.8н	Техніка безпеки під час проведення географічних досліджень
26.8п	Професія географа
26.8р	Спеціальна географічна освіта
26.8с	Техніка та організація експериментальної роботи і практичної діяльності з географії
26.8я1	Бібліографічні посібники з географії
26.8я2	Довідкові видання з географії
26.8я6	Географічні карти та атласи
26.8я7	Навчальні видання з географії
26.8я72	Для середньої школи
26.8я72-1	Підручники
26.8я72-3	Хрестоматії, книги для читання
26.8я72-5	Посібники для лабораторних робіт та інших практичних занять (контурні карти)
26.8я72-7	Наочні посібники
26.8я72-8	Прилади, апарати, інструменти
26.8я72-9	Інше (зошити з географії)

- 26.8я92 Цікава географія
 26.82 Фізична географія
 26.87 Рекреаційна географія
 26.89 Географія окремих територій. Країнознавство. Краєзнавство
 Підрозділяти за Таблицею територіальних типових ділень.
 Всебічна характеристика материка, країни, регіону, комплексні
 краєзнавчі описи окремих територій. Експедиції, мандрівки,
 путівники
 26.89(0) Весь світ. Усі країни
 26.89(4Укр) Географія України
 26.89(4Укр-2) Міста України
 26.89(4Укр-2Київ) Київ
 26.89(4Укр-2Київ)я2 Путівники по Києву
 26.89(4Укр-4) Обласі України
 26.89(4Укр-4Київ) Київська область
 26.89(4Укр-6Крм) Автономна Республіка Крим
 26.89(2) Росія. СРСР
 26.89(2Рос) Російська Федерація (РФ) (1991—)
 26.89(4) Європа
 26.89(5) Азія
 26.89(6) Африка
 26.89(7) Америка
 26.89(8) Австралія та Океанія
 26.89(9) Океани та моря. Світовий океан
 26.89і Краєзнавство
 Краєзнавча робота у школі та в позашкільних закладах Краєзнавчі
 музеї.

- 28 БІОЛОГІЧНІ НАУКИ (НАУКИ ПРО ЖИВУ ПРИРОДУ)**
 28.0 Загальна біологія
 Життя, його походження та розвиток у цілому. Еволюційна біологія.
 Загальна генетика, цитологія, морфологія, гістологія. Загальна
 біофізика. Біокібернетика. Загальна біохімія. Загальна фізіологія.
 Імунологія
 28.08 Загальна екологія. Біогеографія
 28.082 Гідробіологія (наука про організми, що мешкають у водному
 середовищі та їхня взаємодія з середовищем перебування)
 28.088 Охорона живої природи
 Охорона та раціональне використання біологічних ресурсів.
 Відновлення видів рослин і тварин, що зникають. Червона книга.
 Заповідники. Заказники. Національні парки.
 28.5 Ботаніка (наука про рослини)
 28.5лб Ботанічні сади
 28.5с Збирання та складання колекцій, гербаріїв тощо
 28.6 Зоологія (наука про тварин)
 28.6лб Зоологічні парки, сади, музеї
 28.6с Збирання та складання колекцій
 Виготовлення чучел (таксидермія), консервація. Ловля та
 перевезення тварин. Утримання тварин у неволі: живі куточки,
 тераріуми, віварії тощо
 о Акваріуми див. 28.082
 28.7 Біологія людини. Антропологія
 28.70 Біологія людини
 28.706 Анатомія та гістологія людини
 3 **ТЕХНІКА. ТЕХНІЧНІ НАУКИ**

30	Техніка і технічні науки в цілому
30г	Історія техніки. Життя і діяльність учених та винахідників Під індексом 30г збирається література з питань історії техніки в цілому та збірники біографій учених і винахідників. Література з історії окремих галузей знань, а також біографії окремих учених та винахідників можуть збиратися під індексом 30г за рахунок повторного відображення з відповідних підрозділів 3.
30г(4Укр)	Історія техніки в Україні
30л5	Станції юних техніків, будинки технічної творчості, гуртки юних техніків
30л6	Технічні музеї та виставки
30н	Техніка безпеки
30у	Винахідництво та раціоналізація в галузі техніки. Патентна справа
30ф	Науково-технічна інформація Методи, форми і засоби науково-інформаційної діяльності, розповсюдження досягнень техніки та передового досвіду.
30ц	Стандартизація, нормалізація, визначення технічних умов
30я1	Бібліографічні посібники з техніки
30я2	Довідкові видання з техніки Технічні енциклопедії, термінологічні словники, загальні довідники для фахівців.
30я6	Технічні схеми, креслення
30я7	Навчальні видання із загальнотехнічних дисциплін та ручної праці в цілому
30я92	Технічні саморобки
30.1	Загальнотехнічні дисципліни Метрологія. Вимірювання та прилади для вимірювання (годинники та ін), одиниці виміру Технічна механіка: опір матеріалів, технічна гідромеханіка (гідравліка), аеродинаміка. Технічна фізика Технічна біологія. Ергономіка: системи «людина – машина», «людина – автомат».
30.10	Метрологія. Техніка вимірювання
30.11	Креслення
30.12	Технічна механіка Опір матеріалів. Технічна гідромеханіка (гідравліка). Технічна аеродинаміка.
30.13	Технічна фізика
30.14	Теорія надійності
30.17	Ергономіка
30.18	Технічна естетика. Промислове мистецтво. Дизайн
30.2	Проектування
30.3	Сировина. Матеріали. Матеріалознавство
30.4	Конструкції
30.6	Загальна технологія. Основи промислового виробництва Промислові підприємства. Складське господарство. Промислове обладнання. Організація виробничого процесу. Технічний контроль на виробництві. Продукція. Товарознавство. Окремі технологічні процеси.
30.69	Відходи та їх використання
30.8	Монтаж, експлуатація, ремонт машин та промислового обладнання
30.9	Реконструкція та модернізація машин та промислового обладнання
31	Енергетика
31.2	Електроенергетика. Електротехніка
31.3	Теплоенергетика. Теплотехніка

- 31.4 Ядерна енергетика (атомна енергетика)
Захист від радіоактивних випромінень. Дозиметрія ядерних випромінень. Ядерні реактори. Атомні електричні станції.
- 31.5 Гідроенергетика (енергія води та її використання)
- 31.6 Інші галузі енергетики
- 32 Радіоелектроніка
- 32.81 Кібернетика
Теорія інформації, автоматів і керуючих систем. Штучний інтелект. Електронні автомати та ігри. Інформатика (загальні питання).
- 32.84 Загальна радіотехніка
- 32.85 Електроніка
- 32.88 Електричний зв'язок
Телеграфний, факсимільний, телефонний зв'язок. Поштовий зв'язок.
- 32.94 Телебачення
- 32.95 Радіолокація
- 32.96 Автоматика і телемеханіка
- 32.97 Обчислювальна техніка
- 32.973 Комп'ютери (електронно-обчислювальні машини)
- 32.973-018 Програмування для ЕОМ
- 32.973-018.1 Мови програмування
- 32.973-018.2 Програмне забезпечення
- 32.973-018.228 Комп'ютерні ігри
- 32.973.202 Комп'ютерні системи та мережі
Глобальні мережі (Internet, GLASNet, Relcom тощо), локальні мережі. Електронна пошта. Телеобробка даних.
- 32.98 Оргтехніка
- 33 Гірнична справа
- 34 Металургія. Обробка металів. Машинобудування
Приладобудування
- 34.2 Металоведення
Будова, структура, властивості металів та сплавів. Фізика металів та металевих сплавів.
- 34.3 Металургія
Виробництво та властивості чавуну, марганцю, хрому, заліза та сталі, кольорових металів та сплавів, порошкова металургія (металокераміка) тощо.
- 34.4 Загальне машинобудування. Машиноведення
Машинобудівні матеріали та вироби. Деталі машин та механізмів
- 34.6 Обробка металів. Складання машин та механізмів
Ливарне виробництво, обробка металів тиском, різанням; зварювання, різання, паяння, склеювання, зміцнення металів. Корозія металів. Захист металів від корозії. Гальванотехніка. Слюсарні, мідницькі та жерстяні роботи. Гравіювання. Слюсарно-складальні роботи. Інструменти для обробки металів.
- 34.8 Виробництво металевих виробів (метизів)
- 34.9 Приладобудування
- 35 Хімічні виробництва
Хімія в побуті. Виробництво добрив, палива, лікарських та вітамінних речовин, ароматичних та парфюмерно-косметичних засобів. Виробництво фотокіноматеріалів, полімерів та пластмас. Каучук, резина та вироби з них. Виробництво хімічних волокон, лакофарбових матеріалів, клею. Целюлозно-паперове виробництво

- Виробництво жирів, масел, мила та мийних засобів. Виробництво чорнил тощо.
- 36 Харчові виробництва
Окремі харчові виробництва. хлібопекарське, цукрове, кондитерське, переробка плодів та овочів, виробництво м'яса та м'ясних продуктів, птахопродуктів, риби та рибних продуктів, молока та молочних продуктів тощо.
- 36.99 Кулінарія
36.991 Приготування окремих страв
36.992 Приготування страв з окремих продуктів
36.996 Спеціальна кулінарія
Дитяча, лікувальна, дієтична, вегетаріанська.
- 36.997 Домашня кулінарія. Книги з кулінарії
37 Деревообробне виробництво. Виробництва легкої промисловості. Поліграфічне виробництво. Фотокінотехніка
- 37.1 Деревообробні виробництва
37.2 Виробництва легкої промисловості (текстильне, швейне, шкіряно-взуттєве та інші виробництва)
- 37.248 Рукоділля
Домашнє пошиття та лагодження одягу, вишивання, в'язання, макраме, вироби з соломи, клапчиків; м'яка, паперова іграшка, саморобки з природного матеріалу тощо
- 37.279 Домоведення (домашнє господарство)
Рецепти та корисні поради. Благоустрій, обладнання, прибирання помешкання. Догляд за одягом: прання, прасування. Вибір одягу: культура одягу, уміння одягатися тощо.
- 37.8 Поліграфічне виробництво
37.874 Машинопис
37.9 Фотокінотехніка
38 Будівництво
39 Транспорт
39.2 Залізничний транспорт
39.3 Автодорожній транспорт
39.4 Водний транспорт
39.5 Повітряний транспорт. Авіація та повітроплавання
39.6 Міжпланетні сполучення (міжпланетні польоти)
39.8 Міський транспорт
39.808 Безпека та правила дорожнього руху
- 4 **СІЛЬСЬКЕ Й ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО**
Біологія сільськогосподарських рослин і тварин, відомості про методи та прийоми впливу людини на рослини й тварини для підвищення їх урожайності та продуктивності, відомості про господарське використання рослин і тварин. Присадибне господарство.
- 40 Природничо-наукові та технічні основи сільського господарства. Агробіологія, агрофізика, агрометеорологія та агрокліматологія, ґрунтознавство, агрохімія: добрива тощо Сільськогосподарська мікробіологія, радіологія та меліорація.
- 41 Загальне рослинництво
41.4 Землеробство Агротехніка
42 Спеціальне рослинництво. Окремі сільськогосподарські культури
42.1 Рільництво
42.2 Кормовиробництво. Кормові рослини

- 42.3 Овочівництво й садівництво
- 42.37 Декоративне садівництво та озеленення. Квітникарство
- 43 Лісове господарство
Ліс та його складові: дерева, куші, гриби, ягоди, трави тощо.
Дендрологія. Лісоводство: лісоведення, механізація та електрифікація лісового господарства, машини лісгосподарського призначення, авіація в лісовому господарстві. Догляд за лісом. Лісові пожежі та боротьба з ними. Лісоустрій. Лісокористування.
- 44 Захист рослин
Методи і техніка захисту рослин. Шкідники рослин і боротьба з ними. Хвороби рослин і боротьба з ними. Захист сільськогосподарських культур і лісу від шкідників і хвороб, від небезпечних метеорологічних чинників і стихійних лих.
- 45 Загальне тваринництво
Біологічні основи тваринництва. Розведення та племінна справа. Годівля та утримання. Продуктивність, працездатність тварин. Тваринництво в цілому.
- 46 Спеціальне тваринництво. Окремі види тварин
- 46.7 Дрібне тваринництво (кролівництво, собаківництво, домашні кішки)
- 48 Ветеринарія (хвороби тварин, їх лікування та попередження)
- 5 **ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я. МЕДИЦИНА**
- 51 Організація охорони здоров'я. Гігієна. Епідеміологія
Вплив соціальних чинників на стан здоров'я населення. Міжнародні установи та організації з охорони здоров'я. Санітарно-гігієнічна пропаганда: боротьба з курінням, алкоголізмом, наркоманією, токсикоманією, протиснідова пропаганда. Товариства Червоного Хреста та Червоного Півмісяця.
- 51.2 Гігієна
Гігієна населених місць. Гігієна праці. Радіаційна гігієна. Санітарія та санітарний нагляд.
- 51.20 Загальна гігієна
Чинники довкілля та їх гігієнічна оцінка (характеристика): шум, вібрація, оптичне випромінення, електричне та магнітне поле, погода, клімат, голод, війни тощо. Життєспроможність людини в особливих та екстремальних умовах.
- 51.204 Особиста гігієна. Здоровий спосіб життя. Гігієна побуту та відпочинку. Валеологія. Гігієна зору, слуху, шкіри, нігтів, волосся тощо. Гігієна навчально-трудового процесу та режим дня. Гігієна сну. Гігієна одягу. Загартовування.
- 51.23 Гігієна харчування. Рациональне харчування, дієтологія
- 52 Загальна патологія. Медична вірусологія, мікробіологія та паразитологія. Фармакологія, фармація та токсикологія
- 53.5 Загальна терапія (наука про методи лікування різних хвороб)
Перша допомога в разі нещасних випадків і надзвичайних ситуацій. під час поранень, опіків, відморожень, отруень, теплових ударів, рятування потопуючих тощо. Клінічна реанімація. Догляд за хворими. Лікарська терапія. Психо- та працетерапія: лікування навикованням, медичним гіпнозом, аутотренінгом тощо. Нетрадиційні методи лікування. Народна медицина.
- 57 Спеціальні клінічні розділи медицини. Хвороби, їх попередження та лікування. Внутрішні хвороби. Хірургія. Інфекційні хвороби: СНІД тощо, невропатологія, психіатрія, стоматологія, офтальмологія, медична сексологія, педіатрія.
- 60 **СУСПІЛЬНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ**
Усі або кілька суспільних наук. Суспільствознавство. Статистика.

60.5	Соціологія
60.6	Демографія
63	ІСТОРИЯ. ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Спеціальні типові ділення для деталізації матеріалу з історії:

- 01 Походження народу. Формування нації
- 02 Виникнення держави
- 03 Перетворення. Реформи
- 04 Історичні зв'язки між народами даної країни. Історичні зв'язки народів даної країни з народами інших країн
- 05 Приєднання, возз'єднання або входження окремих народів, держав і територій
- 06 Колоніальний режим
- 07 Питання про долю країни
- 08 Історичне або міжнародне значення окремих подій
- 1 Територія і населення
- 2 Історія господарства та соціально-економічний устрій
- 3 Політичний устрій
- 36 Національні відносини. Національна політика
- 4 Політична боротьба. Політичні репресії. Громадсько-політичні рухи. Політична еміграція
- 49 Політичні репресії
- 6 Міжнародні відносини. Зовнішня політика
- 7 Культура. Ідеологія. Побут.
- 8 Персоналії державних і громадсько-політичних діячів
- 63.3(0) Всесвітня історія
- Література з історії всіх або декількох країн різних частин світу, зарубіжних країн у цілому, про історичні зв'язки між народами, про внесок окремих народів у світову історію, про міжнародне значення подій, які відбулися в окремих країнах
- 63.3(0)2 Первісне суспільство
- 63.3(0)3 Стародавній світ
- Історія рабовласницького суспільства Стародавнього Сходу і Античного світу в цілому.
- 63.3(0)31 Стародавній Схід
- Стародавній Єгипет. Месопотамія. Урарту. Мала Азія. Сирія. Фінікія, Палестина, Іран. Рабовласницькі держави Закавказзя та Середньої Азії.
- 63.3(0)32 Античний світ
- Стародавні Греція, Рим, Італія тощо. Античні міста Північного та Східного Причорномор'я, Боспорське царство.
- 63.3(0)4 Середні віки (V ст.—1640р.)
- Варварські племена та виникнення ранньосередньовікових держав. Хрестові походи, держави хрестоносців, Візантія. Пізньосередньовіччя.
- 63.3(0)5 Нова історія (1640—1918)
- 63.3(0)6 Новітня історія (1918—)
- 63.3(0)61 Період 1918 —1939рр.
- 63.3(0)62 Період другої світової війни (1939 —1945)
- 63.3(0)63 Період 1945 — кінець 80-х рр. XX ст.
- 63.3(0)64 Період з кінця 80-х рр.

- 63.3(0=Укр) Історія українського народу. Українська діаспора в цілому
63.3(4Укр) Історія України
63.3(4Укр)л6 Історичні музеї України
63.3(4Укр)2 Україна в найдавніші часи
63.3(4Укр)4 Україна в період II пол. IX ст. — I пол. XVIII ст.
63.3(4Укр)41 Період Київської Русі (II пол. IX ст. - 1170р.)
63.3(4Укр)43 Галицький період (1087—1340рр.)
63.3(4Укр)44 Литовський період (1340 — 1501 рр.)
63.3(4Укр)45 Польський період (1501 —1647 рр.)
63.3(4Укр)46 Період козацтва (1647 — I пол. XVIII ст.)
63.3(4Укр)5 Україна у складі Російської та Австрійської імперій (1764—1917)
63.3(4Укр)51 Період II пол. XVIII — I пол. XIX ст.
63.3(4Укр)52 Період II пол. XIX ст.—1917р.
63.3(4Укр)б Україна у XX ст. (1917—)
63.3(4Укр)б1 Період березень 1917—1921рр.
63.3(4Укр)б11 Період березень — листопад 1917 р.
63.3(4Укр)б12 Українська Республіка доби Центральної Ради (листопад 1917р.— квітень 1918 р.)
63.3(4Укр)б13 Всеукраїнська держава Павла Скоропадського (квітень — грудень 1918 р.)
63.3(4Укр)б14 Українська Народна Республіка (УНР) доби Директорії (грудень 1918 р. — осінь 1919 р.)
63.3(4Укр)б15 Період осінь 1919 — 1921 рр.
63.3(4Укр)б2 Україна у складі СРСР (період 1922— 1991рр.)
63.3(4Укр)б21 Період 1922—1928рр. НЕП в Україні
63.3(4Укр)б22 Період 1929— 1933рр. Голодомор в Україні
63.3(4Укр)б23 Період 1934—1938рр.
63.3(4Укр)б24 Україна в період Другої світової війни (1939—1945 рр.). Участь українського народу в боротьбі проти фашизму
63.3(4Укр)б24.5 Партизанський рух на території України. Участь громадян України в Русі Опору
63.3(4Укр)б24.72 Міста-герої
63.3(4Укр)б24.78 Герої та учасники війни
63.3(4Укр)б25 Період 1945 — 1955рр.
63.3(4Укр)б26 Період 1956 — 1964рр.
63.3(4Укр)б27 Період 1965 — 1985 рр.
63.3(4Укр)б28 Період квітень 1985 — серпень 1991 р.
63.3(4Укр)б3 Незалежна Українська держава (серпень 1991—)
63.3(4Укр...) Історія окремих народів і місцевостей України
63.3(2) Підрозділяти за таблицею Територіальних типових ділень.
63.3(4) Історія Росії та СРСР
63.3(4) Історія Європи
63.3(5) Історія Азії
63.3(6) Історія Африки
63.3(7) Історія Америки
63.3(8) Історія Австралії та Океанії
63.4 Археологія
63.5 Етнографія (етнологія, народознавство)
Розселення народів світу. Походження окремих народів (етногенез), етнографічне вивчення стародавніх і сучасних народів: поселення, житло, начиння, засоби виробництва, зброя, одяг і прикраси,

- художня культура тощо; побут, звичаї, обряди, вірування різних народів. Нові обряди і традиції.
- 63.5(4Укр)
65 Етнографія України
- ЕКОНОМІКА. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**
- Основи економіки. Ринкова економіка. Підприємництво і підприємці. Управління економікою, діловодство тощо. Історія економічної думки.
- 65.04 Економічна географія
- Загальні проблеми економічної географії. Природні умови, ресурси, населення та господарство країни. Економічна географія окремих країн та регіонів. Соціально-економічна географія.
- 65.04(4Укр)
65.05 Економічна географія України
- 65.24 Управління економікою. Економічна статистика. Облік. Аналіз Праця
- Організація праці, продуктивність праці, охорона праці. Трудові ресурси, робоча сила, ринок праці, зайнятість, безробіття, біржі праці
- 65.26 Фінанси. Кредит. Грошовий обіг
- Державний бюджет. Бюджет сім'ї. Податки. Кредит. Банки. Гроші. Валюта
- 65.29 Економіка підприємств (фірм)
- Підприємства різних видів (товариства, кооперативи, акціонерні товариства тощо); управління підприємством (менеджмент, маркетинг); прибуток, ціна, рентабельність.
- 65.3 Окремі галузі господарства
- Економіка промисловості, сільського господарства, військово-промислового комплексу, торгівлі тощо.
- 65.5 Світова економіка
- Загальні питання світової економіки.
- 65.9 Економіка окремих країн і регіонів. Економіка Світового океану
- 65.9(4Укр)
65.9(3) Економіка України
- Економіка окремих зарубіжних країн
- Розташування за абеткою назв країн.
- 66 **ПОЛІТИКА. ПОЛІТИЧНА НАУКА**
- Політологія (теорія держави, політичної влади, політичних відносин тощо). Історія політичної думки.
- 66.2 Політика і сучасне політичне становище в цілому
- Політика і сучасне політичне становище у світі.
- 66.2(4Укр)
66.2(3) Політика і сучасне політичне становище України
- Політика і сучасне політичне становище окремих зарубіжних країн
- Розташування за абеткою назв країн.
- 66.3 Внутрішня політика. Внутрішнє становище
- Література загального характеру про соціальний устрій, політичну систему, політичні режими, внутрішню і національну політику всіх або декількох країн світу.
- 66.3(4Укр) Внутрішня політика і внутрішнє становище України
- Соціальний устрій. Політична система (політичний устрій). Соціально-політичні проблеми.
- Національні відносини, національна політика. Громадянсько-політичне життя суспільства.
- Політичні свята, річниці політичних подій, виборчі кампанії.

- 66.3(4Укр)8 Персоналії політичних діячів
Література про державних діячів, діячів партій, громадсько-політичних організацій тощо.
Розташування за абеткою прізвищ.
- 66.3(3) Внутрішня політика і внутрішнє становище окремих зарубіжних країн.
Розташування за абеткою назв країн.
- 66.4 Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія.
Міждержавні політичні відносини, закономірності сучасного політичного процесу; демілітаризація, політична інтеграція, мирне співіснування. Проблеми роззброєння. Воєнно-політичні конфлікти, кризи, війни та їх політичне урегулювання. Збройні сили ООН.
Міжнародні організації (НАТО, ООН, ОБСЄ). Задачі Євросоюзу щодо економічного і політичного об'єднання Європи. Міжнародні відносини між колишніми союзними республіками і країнами СНД. Неурядові (недержавні) міжнародні організації. Міжнародні договори загальнополітичного характеру.
- 66.4(4Укр) Зовнішня політика і міжнародні відносини України
Визначення місця України у світі, інтеграція у світове співтовариство. Принципи захисту національно-державних інтересів: територіальної цілісності, незалежності держави, національної безпеки тощо. Підтримка співвітчизників за кордоном. Україна і НАТО. Участь у миротворчих акціях, у підготовці та підписанні мирних угод.
- 66.4(3) Зовнішня політика і міжнародні відносини окремих зарубіжних країн
Розташування за абеткою назв країн.
- 66.6 Політичні партії
Партійні системи всіх або декількох країн світу: комуністичні, робітничі, соціалістичні, соціал-демократичні, національно-демократичні, ліберальні та інші політичні партії, партії «зелених» тощо.
- 66.69(4Укр) Політичні партії України
Розташування за абеткою назв партій.
- 66.7 Суспільно-політичні організації, рухи, союзи
- 66.72 Робітничий та профспілковий рух, профспілки
- 66.74 Жіночі рухи та організації
Міжнародний жіночий рух. Міжнародний жіночий день 8 Березня. Участь жінок у вирішенні соціально-політичних та економічних проблем. Жіночі рухи та організації України (Союз українок, Спілка солдатських матерів та ін.).
- 66.75 Молодіжні рухи та організації
Міжнародний молодіжний рух. Міжнародні молодіжні організації. Міжнародні дні молоді.
Всесвітні форуми, фестивалі, міжнародні конференції молоді. Історія міжнародного молодіжного руху. Участь молоді у вирішенні соціально-політичних та економічних проблем.
□ Міжнародний дитячий рух див. 74.27
- 66.75(4Укр) Молодіжні рухи та організації в Україні
Українська студентська спілка (УСС), Союз українського студентства (СУС), СПОК, ПЛАСТ, СІЧ, ОБЕЛІСК, СУЗІР'Я, ТРИЗУБ, СУМ; організації скаутів, комсомол тощо.
- 66.76 Рухи та організації солідарності трудящих
1 Травня, день Паризької комуни тощо. Міста-побратими.
- 66.77 Рухи та організації на захист миру

- 66.79 Дні миру. Міжнародні премії Миру. Лауреати Міжнародних премій Миру. Міжнародний фонд за виживання і розвитку людства. Рух і організації на захист миру в Україні і окремих зарубіжних країнах. Інші громадсько-політичні організації, рухи, союзи
- Неформальні організації, демократичні, націоналістичні та інші рухи. Ветеранський рух та його організації (ветеранів війни, праці, Збройних сил, органів правопорядку, ветеранів Афганістану тощо). Рухи та організації представників станів (організації нащадків дворян, козацькі організації тощо).
- 67 **ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ**
- 67.4 Галузі права
- 67.400 Конституційне (державне) право
 Форми державного правління: республіка, монархія
 Форми державного устрою: федерація, конфедерація тощо. Символи держави: прапор, герб, гімн, мова, столиця тощо
 Конституція – основний закон держави. Виборче право, вибори, референдуми. Глава держави. Законодавча влада. Громадянство. Права та обов'язки громадян
 Захист прав особистості.
- 68 **ВІЙСЬКОВА СПРАВА. ВІЙСЬКОВА НАУКА**
 Теорія військового мистецтва. Військово-історична наука. Збройні сили в цілому.
- 68.49(4Укр) Збройні сили України
 Організація Збройних сил України. Військова присяга, військова дисципліна. Військові звання, форма одягу та відмінні знаки; військової нагороди. Система військових навчальних закладів: військової академії, училища, коледжі; суворовські, нахимівські, богунські та інші училища. Пропаганда військово-технічних знань. Початкова військова підготовка допризовної молоді
 Миротворчі сили України
- 68.49(3) Збройні сили окремих зарубіжних країн
- 68.9 Служба з надзвичайних ситуацій
 Надзвичайні ситуації, цивільна оборона; наслідки стихійних лих (у мирний час, у повсякденній діяльності, у військовий час). Війська Цивільної оборони, пошуково-рятувальна служба. Основи безпеки життєдіяльності (школа виживання), поведінка людини в надзвичайних ситуаціях.
- 70 **КУЛЬТУРА. НАУКА. ОСВІТА**
 Література загального характеру.
- 71 Культура. Культурологія
 Культура в цілому. Міжнародна співпраця в галузі культури. Міжнародні премії в галузі культури.
- 72 Наука
 Наука в цілому. Майбутні науки. Наука майбутнього. Міжнародна наукова співпраця. Наука в Україні та зарубіжних країнах
 Вчені та наукові співробітники: учені ступені, звання, премії, нагородження тощо
- 72.3 Історія науки в цілому
- 72.3(4Укр) Історія науки в Україні
- 73 Науково-інформаційна діяльність
 Теорія науково-інформаційної діяльності: інформаційні джерела, потреби, процеси. Історія науково-інформаційної діяльності.
- Інформатика див. 32.81
- Електронно-обчислювальні машини див. 32.973

74	ОСВІТА. ПЕДАГОГІЧНА НАУКА
74п	Професія вчителя
74р	Спеціальна педагогічна освіта
74.00	Загальна педагогіка.
74 03	Загальні проблеми, закономірності виховання та навчання. Історія освіти та педагогічної думки
	Загальні оглядові роботи з історії освіти та педагогічної думки в контексті розвитку релігії, філософії та психології, перспективи освіти, реформа загальноосвітньої та професійної школи. Представники педагогічної думки та діячі народної освіти. Педагогічні ідеї та системи окремих педагогів. Педагогічні погляди вчених, письменників, громадсько-політичних діячів тощо. Історія загальноосвітньої школи.
74.03(4Укр)	Історія освіти та педагогічної думки в Україні
74.03(3)	Історія освіти та педагогічної думки в окремих зарубіжних країнах Розташування за абеткою назв країн.
74 04	Організація освіти Загальні проблеми та принципи організації системи освіти в цілому, організація освіти у країнах світу в цілому, міжнародна співпраця в галузі організації освіти, освіти та охорони дитинства: Міжнародний рік дитини тощо.
74.04(4Укр)	Організація освіти в Україні Загальні принципи організації системи освіти: поєднання державної та приватної систем освіти, загальнодоступність навчання, рівні права всіх народів на освіту та навчання рідною мовою, принцип зв'язку шкіл із громадськістю та родиною тощо. Освіта і охорона дитинства. Державна політика в галузі освіти: зв'язок із національними та регіональними культурними традиціями, світськість державної системи освіти, демократичний характер управління освітою, свобода і плюралізм в освіті тощо. Система освіти: стаціонарна, вечірня та заочна освіта, курсова система, учнівство.
74.04(3)	Організація освіти в зарубіжних країнах Розташування за абеткою назв країн.
74.05	Неперервна освіта Теорія, процес, система неперервної освіти. Неформальна освіта. Варіативність освіти.
74.1	Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка
74.2	Загальноосвітня школа. Педагогіка школи
74.20	Педагогіка школи (теорія освіти, навчання та виховання)
74.200	Теорія та методика виховання Цілісний навчально-виховний процес, діалектика взаємодії процесів виховання та навчання, гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу. Процес виховання: цілі, завдання та зміст виховання; взаємозв'язок духовного, фізичного та соціального розвитку особистості; принципи виховання: урахування вікових та індивідуальних особливостей, стимулювання ініціативи, спадкоємність та послідовність виховання, взаємозв'язок виховання з самовихованням, гуманізація та демократизація виховання, захист прав дитини; методи виховання: метод переконання, метод позитивного прикладу та ін. Виховання колективу школярів. Статеві ікові та індивідуальні особливості учнів та їх урахування у вихованні

- 74.200.58 Позанавчальна (позакласна та позашкільна) виховна робота
Завдання, принципи, зміст та організація позанавчальної роботи; методи, форми, засоби та прийоми позанавчальної роботи. Окремі напрями позанавчальної діяльності: науково-навчальна робота (лекторії, учнівські наукові товариства, конкурси, олімпіади, лекційна робота учнів тощо), учнівська художня самодіяльність, протипожежна робота з дітьми, вивчення правил дорожнього руху тощо. Робота з дітьми та підлітками за місцем проживання.
- 74.202 Дидактика (теорія та методика освіти та навчання)
Сутність, цілі та завдання навчання. Принципи навчання. Зміст навчання. Категорії навчання. Диференціація навчання. Навчальні плани та програми і література про них узагалі. Міжпредметні зв'язки, рівні освіти, стандарти освіти. Засоби навчання. Процес навчання та його закономірності. Методи навчання та організація навчального процесу.
- 74.204 Школотзнавство
Управління школою, педагогічний колектив, учні. Шкільне самовпорядкування, правове становище та матеріально-побутові умови учнів. Організація навчально-виховної роботи. Методична робота у школі. Облік, звітність і діловодство у школі, документація. Господарська робота у школі, матеріально-технічна база школи. Зв'язок із сім'єю та громадськістю.
- 74.24 Організація загальноосвітньої школи
Управління загальноосвітньою школою: організація управління, інспектування шкіл, методичне управління школою. Навчання рідною мовою. Участь громадськості та окремих осіб, приватна ініціатива в організації школи. Типи загальноосвітніх шкіл. Дитячі будинки. Інтернати. Національні школи.
- 74.26 Методика викладання навчальних предметів у загальноосвітній школі
Література про виховання у процесі викладання навчального предмета, розумове виховання у процесі навчання окремих предметів, методів навчання та організація навчального процесу; методичні розробки для викладачів, навчальні плани та програми і література про них.
Індекс для методики викладання конкретного предмета створюється присяднанням до 74.26 цифрових визначників відповідних ділень класифікації.
- 74.261 Методика викладання предмета «Ознайомлення з довкіллям»
- 74.262 Методика викладання природничих наук
- 74.262.0 Методика викладання природознавства
- 74.262.01 Методика викладання екології
- 74.262.21 Методика викладання математики
- 74.262.22 Методика викладання фізики
- 74.262.26 Методика викладання астрономії
- 74.262.4 Методика викладання хімії
- 74.262.6 Методика викладання географії
- 74.262.8 Методика викладання біології
- 74.262.85 Методика викладання ботаніки
- 74.262.86 Методика викладання зоології
- 74.262.87 Методика викладання біології людини, антропології
- 74.263 Методика викладання загальнотехнічних дисциплін та ручної праці в цілому
Підрозділяти за абеткою назв окремих технічних дисциплін.

- 74.263.01   Методика викладання креслення
- 74.263.2   Методика викладання інформатики та обчислювальної техніки
- 74.263.9   Методика навчання керування автомобілем
- 74.264   Методика викладання основ сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва
- 74.265.1   Методика викладання валеології
- 74.266   Методика викладання суспільних та гуманітарних наук у цілому
- 74.266.0   Методика викладання суспільствознавства
- 74.266.3   Методика викладання історії
- 74.266.31   Методика викладання вітчизняної історії
- 74.266.35   Методика викладання українознавства
- 74.266.5   Методика викладання економічних знань
- 74.266.504   Методика викладання економічної географії
- 74.266.6   Методика викладання соціально-політичних знань
- 74.266.7   Методика викладання основ держави і права
- 74.266.84   Методика викладання допризовної підготовки
- 74.266.89   Методика викладання основ безпеки життєдіяльності
- 74.267.5   Методика викладання фізичної культури
- 74.267.8   Методика викладання бібліотечно-бібліографічних знань
- 74.268.0   Методика викладання мов та літератури
- 74.268.01   Методика викладання інтегрованого курсу «Українська словесність»
- 74.268.1   Методика викладання мов
- 74.268.1Укр   Підрозділяти за допомогою буквених визначень мов аналогічно 81.2
- 74.268.3   Методика викладання української мови
- 74.268.3   Методика викладання літератур
- 74.268.3   Підрозділяти за допомогою буквених визначень літератур аналогічно 83.3
- 74.268.3   Методика викладання світової літератури
- 74.268.3 4Укр   Методика викладання української літератури
- 74.268.4   Методика викладання риторики
- 74.268.5   Методика викладання мистецтва
- 74.268.51   Методика викладання образотворчого мистецтва
- 74.268.53   Методика викладання музики та співів
- 74.268.62   Методика викладання релігієзнавства
- 74.268.7   Методика викладання філософії
- 74.268.77   Методика викладання етики
- 74.268.771   Методика викладання етики та психології сімейного життя
- 74.268.78   Методика викладання естетики
- 74.27   Діти. Дитячий рух і організації
- 74.27(4Укр)   Міжнародний дитячий рух, міжнародні дитячі організації, Міжнародний комітет дитячих і юнацьких організацій (СІМТА).
- 74.27(3)   Діти в цілому.
- 74.3   Діти в Україні (1992 -). Дитячий рух і організації
- 74.3   Діти в зарубіжних країнах. Дитячий рух і організації
- 74.3   Спеціальні школи. Дефектологія (корекційна педагогіка) Сурдопедагогіка. Тифлопедагогіка. Виховання та навчання сліпоглухонімих. Олігофренопедагогіка. Логопедія. Вивчення, виховання та навчання дітей з іншими аномаліями (нервових, з порушеннями опорно-рухового апарату, поведінки, емоційними розладами, дітей, що страждають на епілепсію, аутизм).
- 74.5   Професійна та спеціальна освіта
- 74.5   Теорія, історія та організація професійної та спеціальної освіти в цілому.
- 74.56   Початкова професійна освіта. Професійно-технічна освіта
- 74.56   Історія, організація, управління професійно-технічною освітою. Система профтехосвіти, типи навчальних закладів, окремі навчальні

- заклади: технічні училища (ТУ), професійно-технічні училища (ПТУ), коледжі тощо.
- 74.57 Середня спеціальна освіта
- 74.58 Вища освіта. Педагогіка вищої освіти
- 74.6 Спеціалізовані галузі педагогіки
Професійна педагогіка (література загального характеру).
Порівняльна педагогіка (виявлення схожості та відмінностей у рішенні освітніх та виховних задач у різних народів, у різних країнах і регіонах, на різних етапах розвитку людства, розробка рекомендацій з удосконалення сучасної педагогіки). Етнопедагогіка (література загального характеру). Соціальна педагогіка (педагогічна роботи з соціумом, педагогічна робота з соціалізації особистості).
- 74.9 Сімейне виховання та освіта
Педагогічна просвіта батьків: лекторії, університети для батьків, Будинки педагогічної просвіти тощо. Допомога з боку сім'ї у навчанні дітей: підготовка дітей дошкільного віку до школи, допомога школярам у навчанні, керування читанням дітей.
- 74.92 Домашня освіта
- 75 **ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ**
Гігієна фізичного виховання: особиста гігієна та режим спортсмена. Спортивна гігієна. Спортивна медицина, спортивний масаж. Спортивні тренування. Засоби фізичного виховання (фізичні вправи). Історія фізичної культури в цілому і в окремих країнах. Професійний спорт, фізична культура і спорт інвалідів
- 75.4 Організація фізичної культури і спорту
Міжнародні спортивні установи та організації. Міжнародні спортивні змагання: Олімпійські ігри, ігри на фестивалях молоді тощо
- 75.4(4Укр) Організація фізичної культури і спорту в Україні
- 75.5 Ігри. Спортивні ігри
Бадмінтон, баскетбол, бейсбол, водне поло, волейбол, гольф, городки, крикет, більярд, регбі, ручний м'яч, теніс, футбол, хокей, шахи, шашки тощо.
- 75.6 Гімнастика
- 75.7 Окремі види спорту
Легка та важка атлетика, бокс, спортивна боротьба, фехтування, рукопашний бій, водний спорт, зимовий спорт, авто-мото-велоспорт, кінний спорт, стрілецький спорт, повітряний спорт, авіамодельний спорт, комплексні види спорту (спортивне багатоборство). Інші види спорту.
- 75.8 Туризм. Альпінізм
- 76 Засоби масової інформації Книжкова справа .
- 76.0 Засоби масової інформації (ЗМІ)
Література загального характеру про засоби масової інформації
Журналістика. Періодичні видання. Робота журналіста, кореспондента, юнкора.
- 76.1 Книга. Видавнича справа
Історія книги, книжкової та видавничої справи
- 77 Дозвілля та відпочинок
- 78 Бібліотечна справа. Бібліографія
- 78.3 Бібліотечна справа

78.303	Читання. Робота із книгою
79	Охорона пам'яток природи, історії та культури. Музейна справа. Архівна справа. Колекціонування
80	ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ
81	МОВОЗНАВСТВО (НАУКА ПРО МОВУ)
	Загальне мовознавство: мова як засіб спілкування, мова та свідомість, знаковість мови, лінгвосоціотика, походження та розвиток мови, письмо, графіка.
81 1	Прикладне мовознавство Лінгвістичні питання мов програмування, автоматичний переклад тощо.
81 2	Мови світу Мовна політика. Національна політика держав у галузі мови. Багатомовні словники. Групи мов. Література з окремих мов підрозділяється за абеткою мов. Українська мова виділяється поза абеткою на перше місце. Індекс створюється присудженням до 81.2 початкових літер назв мов.
	<i>Спеціальні типові ділення</i>
- 03	Істрія мови
- 1	Фонетика
- 2	Грамматика
- 3	Лексикологія
- 4	Словники
- 5	Лінгвістика тексту. Стилїстика. Культура мови
- 7	Переклад
- 8	Письмо. Графіка
- 9	Викладання та практичне вивчення мови
- 920	Азбуки та буквари
- 921	Навчальні видання для початкової школи
- 922	Навчальні видання для середньої школи
- 923	Навчальні видання для вищої школи
- 93	Хрестоматії. Книги для читання. Адаптовані видання
- 97	Навчальні видання для спеціальних шкіл
81.2Укр	Українська мова
81.2Англ	Англійська мова
81.2Ісп	Іспанська мова
81.2Іта	Італійська мова
81.2Нім	Німецька мова
81.2Рос	Російська мова
81.2Фра	Французька мова
81.8	Штучні (міжнародні, допоміжні) мови Есперанто, волапюк тощо.
82	Фольклористика (збирання та вивчення творів усної народної творчості) Література про усну народну творчість, про твори народних поетів, творчість яких знаходиться на межі фольклору та літератури, про твори фольклору давнього світу, а також біографії фольклористів
82.3(0)	Світовий фольклор
82.3(4Укр)	Фольклор України
82.3(4Укр=Укр)	Український фольклор
82.3(3)	Фольклор зарубіжних країн
83	Літературознавство

	Історія літературознавства та критики. Літературні напрями, художній метод. Учення про види та будову творів художньої літератури (поетика): стиль, образ, тип, характер тощо
83.3	Історія та критика світової літератури і літератури окремих країн
83.3я92	Літературні ігри та вікторини
83.3(0)	Світова література. Історія та критика
	Література Середніх віків, епохи Відродження, Візантії. Література Нового часу (1640—1918). Література XX ст. (1918 -). Літератури, об'єднані за мовною ознакою. Література всіх або декількох країн
83.3(0)941	Давньоруська (давньослов'янська) література. Література Київської Русі
83.3(4Укр)	Українська література
83.3(4Укр)1	Українська література з найдавніших часів до XX ст.
83.3(4Укр)6	Українська література XX ст.
83.3(2Рос)	Російська література
83.3(4/8)	Література окремих зарубіжних країн
	Розташовується за таблицею Територіальних типових ділень
83.7	Ораторське мистецтво
84	ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА (ТВОРИ)

Спеціальні типові ділення для деталізації матеріалу в межах світової літератури та окремих національних літератур у цілому та за періодами:

- 4	Прозові жанри
- 442	Казки
- 445	Фантастика
- 5	Віршовані жанри
- 53	Пісні
- 6	Драматичні жанри
- 7	Жанри та форми сатири та гумору
- 80	Комікси
84(0)	Світова література (твори)
84(0)3	Твори літератури давнього світу
84(0)4	Твори літератури Середньовіччя та епохи Відродження (V — 1-а пол. XVII ст.)
84(0)5	Твори літератури Нового часу (1640—1918)
84(0)6	Твори літератури XX ст. (1918—)
84(0)941	Давньоруська (давньослов'янська) література. Література Київської Русі
84(4Укр)	Твори української літератури
84(4Укр)1	Твори української літератури з найдавніших часів до XX ст.
84(4Укр)6	Твори української літератури XX ст.
84(2Рос)	Твори російської літератури
84(2Рос)1	Твори російської літератури з найдавніших часів до XX ст.
84(2Рос)6	Твори російської літератури XX ст.
84(4/8)	Твори літератури окремих зарубіжних країн
	Розташовуються за таблицею Територіальних типових ділень
84.2	Фольклор (твори)
	За невеликої кількості творів усної народної творчості (текстів) радимо збирати їх у розділі 82 Фольклористика, використовуючи типове ділення — 6.
84.2(0)	Світовий фольклор
84.2(4Укр)	Фольклор України

- 84 2(4Укр=Укр) Український фольклор
84 2(3) Фольклор зарубіжних країн
85 Мистецтво
85.1 Образотворче мистецтво та архітектура
85.101 Охорона пам'яток мистецтва. Художні музеї, колекції, зібрання
85 103(4Укр) Образотворче мистецтво України
85.103(3) Образотворче мистецтво зарубіжних країн
85.11 Архітектура
85.12 Декоративно-прикладне мистецтво
85.13 Скульптура
85.14 Живопис
85.15 Графіка
85.16 Художня фотографія
85.3 Музика та видовишні види мистецтва
85.3я92 Художня самодіяльність
85.31 Музика
85.31р Спеціальна музична освіта
85.32 Танці (хореографія)
85.33 Театр
85.338 Театр для дітей
85.34 Свята, ялинки, карнавали
Знаменні календарні та ювілейні дати, тематичні, галузеві, місцеві, фольклорні та інші свята. Сценарії театралізованих свят.
 Організація художньої самодіяльності школярів див. 74.200.58
 Сценарії для художньої самодіяльності див. 85.79
- 85.35 Цирк
85.36 Естрада
85.37 Кіномистецтво
85.378 Дитяче кіно
85.38 Художнє радіомовлення та телебачення
85.7 Художня самодіяльність
Організація художньої самодіяльності школярів див. 74.200.58
85.79 Сценарії для художньої самодіяльності
Літературні тексти, видані як репертуар для художньої самодіяльності.
 Сценарії театралізованих свят див. 85.34
- 86 Релігія. Містика. Вільнодумство
86.2 Релігієзнавство
Походження та історія релігії. Релігія та філософія. Релігія та наука. Релігія та мораль. Релігія та мистецтво. Релігія та національне питання. Релігія та праця. Релігія та військова служба тощо.
86.3 Okремі релігії
- Спеціальні типові ділення**
- 2 Священні книги
- 3 Історія релігії та церкви. Походження релігії
- 4 Релігійні вірування. Віровчення. Богослів'я
- 42 Релігійна догматика. (Символ віри та ін.)
- 43 Релігійна етика. Моральне богослів'я

- 5 Релігійний культ. Релігійна практика (Богослужіння, таїнства, обряди та ін. Молитвослови, требники та ін.)
- 505 Місія відправлення культу (церкви, храми, мечеті, синагоги тощо)
- 52 Релігійні свята
- 574 Культ пророків та святих. Агіографія. Паломництво
- 6 Церква та інші релігійні організації. (Духовенство та інші служителі культу; чернецтво; монастирі; чернецькі ордени; духовна освіта; місіонерство та ін.).
- 86.31 Ранні форми релігії. Релігія Давнього світу
- 86.33 Вірування та культу первісного суспільства, зниклі релігії.
Релігії Сходу
Індуїзм, джайнізм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм тощо.
- 86.35 Буддизм
- 86.36 Іудаїзм
- 86.37 Християнство
- 86.372 Православ'я
- 86.375 Католицизм
- 86.376 Протестантизм
Лютеранство, кальвінізм, англіканство, баптизм, квакери, методисти, істовісти, адвентисти, п'ятидесятники.
- 86.38 Іслам (мусульманство)
Сунизм, шіїзм, суфізм (ісламський містицизм) тощо.
- 86.39 Форми нетрадиційної релігійності
Сучасні нетрадиційні культу і тоталітарні секти (Всесвітнє Біле Братство, мунґі, кришнаїти, Ананда Марга, церква сасантології Р.Хаббарда тощо).
- 86.4 Містика
Позаконфесійні форми містики.
- 86.41 Магія, мантіка (ворожіння)
Ворожіння, чаклунство, чародійство, знахарство, шаманство, замовляння, заклинання, інші види магії. Графологія, віщування, хіромантія, фізіогноміка, френологія тощо. Ворожільна література, сонники тощо.
- 86.42 Окультизм. Окультні науки
Езотерична та екзотерична літератури, учення про макро- та мікрокосмос, алхімія, астрологія, спиритизм, окультна доктрина масонства, теософія (О.П.Блаватська та ін.), Агні-Йога (учення Рерихів), антропософія (Р.Штайнер).
- 86.7 Вільнодумство
Теорія та історія всіх форм антирелігійного вільнодумства (атеїзм, світський гуманізм тощо).
- 87 Філософія. Логіка. Етика. Естетика
- 87.3 Історія філософії
Література загального характеру з історії філософської думки в цілому, в окремі періоди, в окремих країнах, твори філософів та література про них, а також література про філософські погляди вчених, письменників, державних і громадських діячів
- 7.3(4Укр) Історія філософської думки в Україні
- 87.4 Логіка (наука про закони та форми мислення)
- 87.7 Етика (наука про мораль)
Категорії та норми етики: обов'язок, відповідальність, совість, добро і зло, честь, гідність, дружба тощо. Мораль прав людини, економіки, науки, культури, мораль та окремі форми духовного життя тощо.

	Індивідуальна етика: моральні пошуки, вибір, обов'язки особистості, самоконтроль, чесноти і пороки особистості.
87.703.7	Моральні проблеми кохання, сім'ї, сексу
87.774	Культура поведінки. Етикет
87 8	Естетика (наука про прекрасне, про загальні закони художньої творчості) Естетичні категорії: прекрасне та потворне, піднесене, трагічне, комічне; естетичний смак, естетичні цінності, естетичний ідеал тощо.
88	ПСИХОЛОГІЯ Історія психології, розвиток психіки: порівняння психіки тварин і людини, зоопсихологія. Загальна психологія: психіка та свідомість, психічні процеси та стан: відчуття, сприйняття, пам'ять та уявлення, мислення та мова, уява (фантазія), увага, емоції та почуття, воля; психологія поведінки, психологія особистості (здібності, обдарованості, темперамент, характер), психологія статі тощо.
88 8	Дитяча психологія
9	ЛІТЕРАТУРА УНІВЕРСАЛЬНОГО ЗМІСТУ
91	Бібліографічні посібники (показчики, списки, огляди)
	Бібліографічні посібники універсального змісту.
91.9	Галузеві бібліографічні посібники (показчики, списки, огляди)
	Індекс утворюється приєднанням відповідної галузі знань, наприклад: «91.9:2 Бібліографічні посібники з природознавства» з повторним відображенням у відповідних підрозділах класифікації.
92	Довідкові видання Енциклопедії. Словники. Довідники. Адресні книги. Календарі тощо. Галузеві довідкові видання збираються у відповідних підрозділах класифікації.
94	Серії Збірники
94 8	Збірники цитат, думок, афоризмів
95	Журнали Розташування за абеткою назв журналів. Галузеві журнали повторно відображаються у відповідних підрозділах класифікації. У разі наявності абеткової картотеки журналів індекс 95 у каталозі можна не виділяти.
99 2	Збірники ігор, розваг, саморобок
99.2c	Ігрові автомати (тренажери)

ТАБЛИЦІ ТИПОВИХ ДІЛЕНЬ. ТАБЛИЦІ ЗАГАЛЬНИХ ТИПОВИХ ДІЛЕНЬ (ЗТД)

г	Історія науки. Діячі науки Література ретроспективного характеру, загальні оглядові матеріали, які характеризують стан науки та науково-дослідної роботи на визначеному етапі розвитку; література з історії шкіл та напрямів, з історії наукових відкриттів та винаходів. Література про окремих діячів (персоналії). Наприклад: 39.6г(4Укр) Історія міжпланетних сполучень. Біографії льотчиків-космонавтів 39.6г(4Укр) Каденюк
ж	Наукові та культурні зв'язки Міжнародні та внутрішні (міжобласні, між навчальними закладами та ін.) зв'язки (співпраця) у галузі науки, техніки, культури.
л5	Аматорські гуртки, товариства, об'єднання Аматорські лабораторії, станції, кабінети тощо. У галузевих відділах уживається з відповідними формулюваннями:

	«30л5 Станції юних техніків, будинки технічної творчості, гуртки юних техніків»; «39.4л5 Клуби юних моряків»; «39.2л5 Дитячі залізниці» тощо.
лб	Заклади охорони пам'яток природи, історії та культури. Музеї. Виставки. Архіви
л8	Експедиції. Екскурсії
н	Техніка безпеки
п	Професії. Спеціальності
	Професійна етика тощо. Характеристика професії та спеціальності. Визначення придатності до професії (професіограми).
р	Вивчення та викладання науки, предмета. Спеціальна освіта
	Зміст та методика викладання: методи, організаційні форми та засоби навчання, управління навчальним закладом, педагогічний колектив, учні, студенти, навчально-виховна робота та ін.
с	Техніка та організація експериментальної роботи і практичної діяльності
у	Винахідництво, раціоналізація. Патентна справа
ф	Науково-інформаційна діяльність. Пропаганда досягнень науки, техніки та передового досвіду
ц	Стандартизація
я1	Бібліографічні посібники
я2	Довідкові видання
я43	Збірки творів різних авторів
я44	Збірки творів одного автора
я48	Збірники цитат, думок, афоризмів
я5	Серіальні видання
яб	Нетекстові видання
	Образотворчі видання: альбоми, листівки, комікси тощо. Фотодокументи. Афіші. Карти, атласи. Діаграми, графіки, схеми, креслення.
	Під діленням яб збираються ті види нетекстових видань, які опрацьовуються як книги.
я7	Навчальні видання
	<i>Спеціальні типові ділення</i>
-1	Підручники
-2	Лекції, конспекти лекцій
-3	Хрестоматії, книги для читання
-4	Задачники, збірники вправ
-5	Посібники для лабораторних робіт та інших практичних занять
-7	Наочні посібники
-8	Прилади, апарати, інструменти
-9	Інше (зошити з предметів)
я70	Навчальні видання для дошкільників
я71	Навчальні видання для початкової школи
я72	Навчальні видання для середньої школи
я721	Навчальні видання для середньої загальноосвітньої школи
я721.6	Навчальні видання для поглибленого вивчення окремих предметів у середній загальноосвітній школі
я722	Навчальні видання для закладів професійно-технічної освіти
я729	Навчальні видання для підготовки до вступу у вищу школу
я78	Навчальні видання для самоосвіти
я79	Навчальні видання для інших видів навчання та категорій учнів
я9	Популярні видання
я92	Видання для дозвілля

Опис ігор, розваг (вікторин, шарад, ребусів, кросвордів, головоломок тощо), саморобок. У відділах 84 та 85 використовується з формулюванням «Самодіяльна творчість».

В інших відділах використовується з формулюванням:

- 20я92 Цікаве природознавство
- 24я92 Цікава хімія
- 30я92 Технічні саморобки
- 37.1я92 Саморобки з дерева та ін.

ТАБЛИЦЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ТИПОВИХ ДІЛЕНЬ (ТТД) ОСНОВНІ ДІЛЕННЯ

- (0) Весь світ. Усі країни
- (1) Росія. СРСР
- (2) Зарубіжні країни в цілому
- (3) Європа
- (4) Азія
- (5) Африка
- (6) Америка
- (7) Австралія та Океанія
- (8) Світовий океан. Океани та моря

Спеціальні типові ділення для підрозділу територій за адміністративно-територіальною ознакою

Під час індексування територій замість крапок проставляється індекс, частини світу, країни, області тощо.

Адміністративні території, як і країни, розташовуються за алфавітом назв. Індекс адміністративної території створюється приєднанням до відповідного ділення СТД трьох початкових літер назви території.

- (...-2) Міста та інші населені пункти
- (...-4) Краї та області

Для зарубіжних країн застосовується з відповідними назвами адміністративно-територіальних одиниць (землі, провінції, штати, кантони, департаменти тощо).

- (...-5) Райони
- (...-6) Автономні республіки, області та округи
- (...-9) Історичні області

- (0) Весь світ. Усі країни
- (0) Півкулі. Євразія. Групи країн різних частин світу.

- (0) Полярні країни
- (0) Арктика. Антарктика: Антарктида.
- (2) Росія. СРСР

Під індексом (2 Рос) та його підрозділами збирається література про дореволюційну Росію, СРСР, зокрема" РСФСР, та про Російську Федерацію.

Колишні союзні республіки, які стали суверенними державами, відображаються під п'ятою частиною світу, де вони розташовані.

- Україна див. (4 Укр.)

- (3) Зарубіжні країни в цілому
- У підрозділах класифікації, де немає необхідності в подальшій деталізації, під індексом (3) збирається також література по

окремих зарубіжних країнах. У цьому випадку підрозділи індексів (4/8) не використовуються.

(4/8)	Частини світу. Окремі країни
(4)	Європа
(4Укр)	Україна Україна умовно виділяється на перше місце незалежно від прийнятої в ББК послідовності знаків.
(4Укр-2Київ)	м. Київ
(4Укр-4Він)	Вінницька обл.
(4Укр-4Вол)	Волинська обл.
(4Укр-4Дні)	Дніпропетровська обл.
(4Укр-4Дон)	Донецька обл.
(4Укр-4Жит)	Житомирська обл.
(4Укр-4Зак)	Закарпатська обл.
(4Укр-4Зап)	Запорізька обл.
(4Укр-4Іва)	Івано-Франківська обл.
(4Укр-4Киї)	Київська обл.
(4Укр-4Кір)	Кіровоградська обл.
(4Укр-4Луг)	Луганська обл.
(4Укр-4Льв)	Львівська обл.
(4Укр-4Мик)	Миколаївська обл.
(4Укр-4Оде)	Одеська обл.
(4Укр-4Пол)	Полтавська обл.
(4Укр-4Рів)	Рівненська обл.
(4Укр-4Сум)	Сумська обл.
(4Укр-4Тер)	Тернопільська обл.
(4Укр-4Хар)	Харківська обл.
(4Укр-4Хер)	Херсонська обл.
(4Укр-4Хме)	Хмельницька обл.
(4Укр-4Чек)	Черкаська обл.
(4Укр-4Чен)	Чернівецька обл.
(4Укр-4Чер)	Чернігівська обл.
(4Укр-6Крм)	Республіка Крим
(4Авт)	Австрія
(4Бєл)	Бельгія
(4Біл)	Білорусь
(4Бол)	Болгарія
(4Вєл)	Великобританія
(4Гре)	Греція
(4Дан)	Данія
(4Ест)	Естонія
(4Ірл)	Ірландія
(4Ісп)	Іспанія
(4Іта)	Італія
(4Лат)	Латвія
(4Лит)	Литва
(4Мак)	Македонія (1992—)
(4Мол)	Молдова
(4Нім)	Німеччина

(4Пол)	Польща
(4Рум)	Румунія
(4ЮгС)	Сербія і Черногорія
(4Сла)	Словаччина (1993—)
(4Сло)	Словенія (1992—)
(4Уго)	Угорщина
(4Фін)	Фінляндія
(4Фра)	Франція
(4Хор)	Хорватія
(4Чес)	Чеська Республіка (1993—)
(4Чех)	Чехословаччина (до 1993 р.)
(4Шва)	Швейцарія
(4Шве)	Швеція
(4Юго)	Югославія
(5)	Азія
(5Азе)	Азербайджан
(5Афг)	Афганістан
(5Вір)	Вірменія
(5В'єт)	В'єтнам
(5Гру)	Грузія
(5Ізр)	Ізраїль
(5Інд)	Індія
(5Індз)	Індонезія
(5Ірк)	Ірак
(5Іри)	Іран
(5Каз)	Казахстан
(5Кир)	Киргизстан
(5Кит)	Китай
(5Кор)	Корейська Народна Демократична Республіка (КНДР)
(5Кор)	Корея Республіка
(5Мон)	Монголія
(5ОБЕ)	Об'єднані Арабські Емірати
(5Пак)	Пакистан
(5Сау)	Саудівська Аравія
(5Син)	Сингапур
(5Сир)	Сирія
(5Тад)	Таджикистан
(5Туч)	Туреччина
(5Тур)	Туркменістан
(5Узб)	Узбекистан
(5Япо)	Японія
(6)	Африка
(7)	Америка
(7Арг)	Аргентина
(7Бра)	Бразилія
(7Вен)	Венесуела
(7Грн)	Гренландія
(7Кан)	Канада

(7Кол)	Колумбія
(7Куб)	Куба
(7Мек)	Мексика
(7Нік)	Нікарагуа
(7Пан)	Панама
(7Пар)	Парагвай
(7Пер)	Перу
(7Сал)	Сальвадор
(7Спо)	Сполучені Штати Америки
(7Уру)	Уругвай
(7Чил)	Чилі
(7Яма)	Ямайка
(8)	Австралія та Океанія
(8Авс)	Австралія
(85)	Океанія
(9)	Світовий океан. Океани та моря
(91)	Північний Льодовитий океан
(92)	Атлантичний океан
(93)	Індійський океан
(94)	Тихий океан
(95)	Південний океан (Води Антарктики)
(99)	Внутрішні моря

Література

1. Положення про шкільну бібліотеку // Інформаційний збірник МОНУ.-1999.-№12.-с.6-11.
2. Календар знаменних і пам'ятних дат на 2007 рік./Укладач О.В.Шинкаренко. Івано-Франківськ, 2007. - (обл..бібліотека для юнацтва).
3. Календар знаменних і пам'ятних дат на 2008 рік./Укладач О.В.Шинкаренко. Івано-Франківськ, 2008. - (обл..бібліотека для юнацтва)
4. Салій В. Аналіз роботи бібліотеки // Шкільна бібліотека. -2003.-№ 9.-С. 146-147.
5. План роботи шкільної бібліотеки на навчальний рік: Рекомендації читачам // Шкільна бібліотека. - 2004. - № 3. - С. 84-87.
6. Українець А.І. Бібліотечна робота у школі // Шкільна бібліотека. - 2004. - № 2. - С. 19-20.
7. Чумак Т.Л. Робота бібліотеки гімназій: План роботи на навчальний рік. З досвіду // Шкільна бібліотека. - 2002. - № 1. -С. 13-14.
8. Шелакін В. Циклограма навчального року: частина І. К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. Розділ: Створення системи виховної роботи з учнями.
9. Умови праці й заробітна плата бібліотекарів загальноосвітніх навчальних закладів // Шкільна бібліотека.-2008.. - № 3.- с. 2.
10. Організація роботи шкільної бібліотеки // Управління школою. – 2008.- № 32.- с. 4